

VERENIGING VOOR
ALCOHOL- EN ANDERE
DRUGPROBLEMEN vzw

Augustus 2013

EVALUATIERAPPORT

Vorming

'HEEL WAT IN HUIS'

Universiteit Gent

Geneeskunde en Gezondheidswetenschappen

Maatschappelijke Gezondheidkunde

Prof. dr. Lea Maes

Veerle Dubuy, MSc

Inhoud

Inleiding

Kader van het evaluatieproject.

In het kader van de oproep voor projecten van het Vlaams Agentschap Zorg en Gezondheid met als onderwerp "voorkomen van gezondheidsschade door tabak, alcohol en drugs en/of het bevorderen van gezondheidswinst door gezonde voeding en beweging bij gezinnen" werd door de Vereniging voor alcohol- en andere drugproblemen vzw – in samenwerking met het Vlaams Instituut voor Gezondheidspromotie en Ziektepreventie vzw en de Universiteit Gent – een projectvoorstel ingediend voor een gezinsgericht preventieproject voor ouders en jongeren (tussen 10 en 15 jaar oud) over de thema's tabak, alcohol en drugs (verder TAD genoemd). Het goedgekeurde project kreeg de titel "Heel wat in Huis"[1].

De insteek van het project is de rol van opvoeding. Centraal daarbij staat het versterken van **beschermende opvoedingsvaardigheden** van ouders, die ertoe bijdragen jongeren te leren gezonde keuzes te maken inzake TAD. De uitwerking en de volledige inhoud van het project worden elders beschreven.

De Universiteit Gent stond in voor de evaluatie van het project.

Doelstellingen en inhoud van de interventie

Het is belangrijk dat ouders weten dat ze invloed hebben op hun opgroeiende tieners, ook wat betreft TAD. Ouders hebben doorheen de opvoeding belangrijke preventieve mogelijkheden om TAD-gebruik door hun kinderen te voorkomen, uit te stellen of in te perken en hun kinderen gezonde keuzes te leren maken. Het doel van deze vorming is ouders dit inzicht bij te brengen en hen concrete handvatten aan te reiken om hun invloed uit te oefenen. Ouders worden geïnformeerd en aan het denken gezet over effectieve opvoedingsstrategieën. De nadruk ligt daarbij op open communicatie binnen een positieve ouder-kind-relatie en manieren om met tieners een gesprek aan te gaan over TAD. Ook regels en afspraken zijn een belangrijke focus. Er wordt ingezoomd op het

---

[1] 'Heel wat in Huis' was de werktitel voor de geëvalueerde pilootvormingen. De titel van de definitieve vorming is 'Als kleine kinderen groot worden'.

preventieve karakter van regels en afspraken omtrent TAD en op het stellen van grenzen. Verder komen de opvoedingsaspecten modeling en monitoring aan bod.

Middelen

Het project bestaat uit een **vormingsavond** (ca 2.5u) waarin gebruik wordt gemaakt van **audio-visueel materiaal** en interactieve werkvormen. Concreet bestaat het audio-visueel materiaal uit fictie-filmpjes (met situaties waarin ouders worden geconfronteerd met opvoedingsvragen met betrekking tot TAD) en montages van reële getuigenissen (van ouders en jongeren over het omgaan met TAD, de regels die ze hebben enz.). De scenario's voor de fictie-filmpjes werden vooraf voorgelegd aan een ouderpanel en een expertenpanel in het voorjaar van 2012. De panels gaven feedback op de inhoud en vorm van de scenario's en beoordeelden de toepasbaarheid van de interactieve werkvormen voor ouders.

Het project werd ontwikkeld voor alle ouders van tieners. Naast het algemene aanbod, werd de vorming ook gegeven aan specifiek **kwetsbare (kansarme autochtone) oudergroepen**. De uitwerking van een specifieke leidraad voor kwetsbare groepen, werd mee begeleid door een tweekoppig team bestaande uit een opgeleide ervaringsdeskundige kansarmoede en sociale uitsluiting en een coördinator/vormingswerker van TAO-armoede.

Pilootfase

Tijdens de pilootfase (van 02/2013 tem 05/2013) werden vormingen gegeven door de pilootregio's Roeselare (CGG Largo), Mechelen (Preventiedienst stad Mechelen i.s.m. Opvoedingswinkel Mechelen) en Drugpunt SMAK en Drugpunt Leie & Schelde.

De pilootregio's organiseerden vormingen in samenwerking met andere lokale organisaties of initiatieven. Er werd onder meer samengewerkt met OCMW, Opvoedingswinkels, Cultuurcentra, scholen, Welzijnsschakels, … Deze kanalen werden ook gebruikt om ouders te rekruteren voor de vormingen.

Methode

Om zicht te krijgen op de effectiviteit van de interventie werd gebruik gemaakt van een gecontroleerd pretest-posttest design. Als meetinstrument werd gekozen voor een vragenlijst gebaseerd op de 'The Talking With Your Child Pilot Study' (de Leeuw, Kleinjan, Verdurmen, & Engels, 2012). De gevalideerde instrumenten die in deze vragenlijst zijn opgenomen werden in samenspraak met de VAD en het VIGeZ aan het project aangepast en aangevuld. In de vragenlijst waren verschillende aspecten van het opvoeden opgenomen. Onder andere de invloed van de ouders, kennis omtrent middelengebruik, communicatie, regels en afspraken,… kwamen aan bod (zie bijlage 1). De vragenlijst werd gepretest bij 3 ouders, waarvan één man en twee vrouwen. Twee van hen hadden een hoge socio-economische status (SES) en één ouder had een lage SES. SES werd bepaald op basis van het opleidingsniveau, een opleiding tot en met het secundair onderwijs werd als lage SES beschouwd en een opleiding hoger dan het secundair onderwijs werd als hoge SES beschouwd. De vragenlijst werd door de respondenten vrij positief ervaren. Er waren weinig problemen met de inhoud van de vragen noch met de vraagstelling. De meningen over de moeilijkheidsgraad en de lengte van de vragenlijst waren verdeeld, maar algemeen gezien werd de vragenlijst goed onthaald. Enkel de lay-out en een aantal typfouten werden aangepast.

De vragenlijst werd zowel bij de interventiegroep als de controlegroep twee maal afgenomen. Voor de interventiegroep viel de eerste afname vlak voor de start van de vorming. Aan de deelnemende ouders werd gevraagd of ze bereid waren om aan het onderzoek deel te nemen en de vragenlijst twee maal in te vullen. Tijdens de eerste afname werd gevraagd op welke manier ze voor de tweede afname wensten gecontacteerd te worden. Hierbij konden ze kiezen tussen via post, via mail en telefonisch. Het merendeel van de deelnemers koos ervoor om via e-mail gecontacteerd te worden. De tweede afname van de vragenlijst gebeurde een viertal weken na de vorming. Om de respons op de postmeting te verhogen werden twee herinneringsmails verstuurd. Ouders die ook een telefoonnummer hadden opgegeven, werden tevens telefonisch gecontacteerd met de vraag de vragenlijst alsnog in te vullen.

Ouders uit de controlegroep werden aan de hand van een online surveytool bevraagd. Bij het verspreiden van de link naar de vragenlijst kregen de ouders uit de controlegroep eveneens een tekst toegestuurd met informatie en tips rond opvoeding en middelengebruik van kinderen (zie bijlage 2). De ouders van de controlegroep werden gerekruteerd via scholen en de kinderoppasdienst van de Gezinsbond. De studiedienst van de Gezinsbond publiceerde eveneens de link naar de vragenlijst in hun nieuwsbrief opvoedingsondersteuning. De premeting bij de controlegroep ging door in de

maand februari 2013. Een viertal weken later, in de maand maart 2013 werd de vragenlijst voor een tweede maal afgenomen.
Hierbij werden zowel voor de premeting als de postmeting telkens twee herinneringsmails verstuurd.
Naast het verzamelen van gegevens voor de effectevaluatie werden ook procesgegevens verzameld zowel bij de doelgroep als bij de trainers van de vorming.
Na afloop van de vorming werd aan de ouders gevraagd om de vorming te beoordelen. Om zicht te krijgen op hoe de ouders de vorming ervaren hebben, werd een korte vragenlijst opgesteld (zie bijlage 3). In het eerste deel van de vragenlijst werden voornamelijk vragen gesteld omtrent het praktische aspect van de vorming. Het tweede luik bestond uit een aantal stellingen die door de ouders beoordeeld moesten worden op een vijfpuntenschaal (1 = helemaal niet akkoord en 5 = helemaal akkoord).
Op het einde van de vormingsreeks werd aan de trainers gevraagd om een vragenlijst rond de vorming en de vormingsmap in te vullen. In de vragenlijst werd er een onderscheid gemaakt tussen vormingen aan de 'doorsnee' oudergroep en aan de 'kwetsbare' oudergroep (zie bijlage 4).

Data-analyse

De data werden geanalyseerd met behulp van het statistisch verwerkingsprogramma SPSS (versie 21). De eerste analyses bestonden uit beschrijvende statistieken van de onderzoekspopulatie. Drop-out analyses werden uitgevoerd om na te gaan of er een verschil was tussen de ouders die wel en geen tweede meting hebben ingevuld. Kwalitatieve variabelen werden vergeleken via een chi-kwadraat en een t-test werd gebruikt voor de vergelijking van kwantitatieve variabelen.
Om het interventie-effect na te gaan, werd gebruik gemaakt van een Repeated Measures ANOVA. Tijd * conditie interactie-effecten werden bekeken om interventie-effecten te analyseren. Een α-level van 0.05 werd gehanteerd om statistische significantie te bepalen
Beschrijvende statistieken werden gebruikt om de antwoorden op de procesvragenlijsten te verwerken.

Resultaten

Effectevaluatie

Onderzoekspopulatie

In totaal waren er gegevens beschikbaar op de premeting van 192 ouders uit de controlegroep en 108 ouders uit de interventiegroep. Op de postmeting konden 105 ouders uit de controlegroep worden bereikt en 47 ouders uit de interventiegroep. In de interventiegroep werd een groep allochtone ouders (n=10) bevraagd die niet tot de doelgroep van het project behoorden. Tijdens de afname van de vragenlijsten bleek tevens dat deze groep van ouders de vragenlijst moeilijk tot niet begrepen. Hierdoor werd beslist om deze groep ouders uit de analyses te halen.

Drop-out analyses

Er werden drop-out analyses uitgevoerd om na te gaan of er een verschil was tussen de ouders die wel en geen postmeting hebben ingevuld. Uit onderstaande tabel valt af te lezen dat er geen significant verschil is tussen de ouders die wel en de ouders die geen data hebben aangeleverd op de postmeting. Zowel het aantal kinderen, de leeftijd van het kind waarvoor de vragenlijst werd ingevuld, de SES (bepaald op basis van opleiding: gestudeerd tot en met secundair onderwijs= lage SES, verder gestudeerd na secundair onderwijs= hoge SES)en de gezinssituatie op baseline zijn vergelijkbaar voor beide groepen. Wanneer we het middelengebruik van de kinderen (gerapporteerd door de ouders) bekijken, zien we dat beide groepen vergelijkbaar zijn voor wat betreft het alcohol- en cannabisgebruik van de jongeren. Wel zien we dat het aantal kinderen dat nog nooit gerookt heeft groter is bij de ouders die wel data op de postmeting hebben aangeleverd. Ouders die geen tweede meting hebben ingevuld hebben in 14% van de gevallen kinderen die roken (4%) of af en toe roken (10%). Bij de ouders die wel een tweede meting hebben ingevuld bedraagt dit in totaal 4%, met 3% die rookt en slechts 1% die af en toe rookt (zie tabel 1).

Tabel 1 drop-out analyse

Baseline vergelijking	**Geen data postmeting (n=168)**	**Wel data postmeting (n=118)**	**X^2 of t p**
Aantal kinderen	2.50 (0.88)	2.46 (1.00)	t=0.38 p=0.71
Leeftijd kind	12.99 (4.33)	13.02 (3.52)	t=0.07 p=0.95
SES (% lage SES)	20%	20%	X^2=0.009 P=0.92

Gezinssituatie (% gehuwd)	68%	71%	X^2=1.66 P=0.79
Kind Tabak Nooit af en toe Rookt tabak Weet niet	 85% 10% 4% 1%	 93% 3% 1% 3%	X^2=0.52 **p= 0.02**
Kind Alcohol Nooit af en toe Drinkt alcohol Weet niet	 64% 29% 4% 2%	 67% 24% 3% 4%	X^2=1.88 p= 0.60
Kind Cannabis Nooit af en toe Gebruikt cannabis Weet niet	 90% 6% 0.5% 3.5%	 94% 2% 0% 4%	X^2=4.43 p=0.22

Vergelijking interventie- en controlegroep

Om na te gaan of de interventie- en de controlegroep vergelijkbaar zijn, werden een aantal karakteristieken op baseline vergeleken (zie tabel 2). We zien dat beide groepen vergelijkbaar zijn wat betreft het aantal kinderen en de leeftijd van het kind waarvoor ze de vragenlijst hebben ingevuld. Verder zijn ze ook vergelijkbaar wat betreft de gezinssamenstelling en socio-economische status (SES).

De vragenlijst werd zowel in de interventiegroep als in de controlegroep voornamelijk door de moeder ingevuld. Opvallend is dat in de interventiegroep de vragenlijst in 7% van de gevallen door iemand anders dan de ouders werd ingevuld terwijl dit in de controlegroep slechts in 1% van de gevallen zo was. Als we kijken naar de uitleg bij de categorie 'Andere' zien we dat hier, naast de begeleider en leerkracht, vooral de grootmoeder werd vermeld.

Tabel 2 Vergelijking baseline karakteristieken interventiegroep en controlegroep

Baseline vergelijking		Interventiegroep (n=192)	Controlegroep (n= 98)	X^2 of t p
Aantal kinderen		2.39 (0.89)	2.53 (0.95)	t=1.13 p=0.26
Leeftijd kind		13.37 (5.07)	12.81 (3.35)	t=0.98 p=0.33
Vragenlijst ingevuld	moeder	77%	83%	X^2=10.39

door	vader andere	16% 7%	16% 1%	**p=0.006**
Gezinssamenstelling	Gehuwd Alleenstaand Samenwonend Gescheiden Nieuw samengesteld gezin	60% 11% 12% 5% 10%	73% 5% 10% 4% 7%	X^2=6.29 p=0.18
Opleidingsniveau (SES)	Lage SES Hoge SES	25% 76%	18% 82%	X^2=1.94 p=0.16

Om een zicht te krijgen op het middelengebruik van de jongeren werd aan de ouders gevraagd of hun kind alcohol drinkt, tabak rookt of cannabis gebruikt. We zien dat het middelengebruik, zowel het alcohol-, tabak- als cannabisgebruik, significant verschillend is voor de interventiegroep en de controlegroep. De controlegroep rapporteert significant vaker dat hun kind nog nooit alcohol heeft gedronken dan de ouders uit de interventiegroep. Meer kinderen roken en meer kinderen gebruiken af en toe cannabis uit de interventiegroep dan uit de controlegroep (zie tabel 3). Bijgevolg werden verdere analyses gecontroleerd voor het middelengebruik van de kinderen.

Tabel 3 Middelengebruik jongeren gerapporteerd door de ouders

Middelengebruik jongeren		**Interventiegroep (n=192)**	**Controlegroep (n=97)**	**X^2 p**
Kind Alcohol	Nooit	49%	75%	X^2=20.50
	Af en toe	41%	20%	**p<0.001**
	Drinkt alcohol	6%	3%	
	Ik weet het niet	4%	2%	
Kind Tabak	Nooit	81%	93%	X^2=11.25
	Af en toe	9%	4%	**p= 0.01**
	Rookt tabak	6%	2%	
	Ik weet het niet	4%	1%	
Kind Cannabis	Nooit	83%	96%	X^2=15.37
	Af en toe	8%	3%	**p=0.002**
	Gebruikt cannabis	1%	0%	
	Ik weet het niet	8%	1%	

Interventie-effecten

Eerst werden algemene analyses uitgevoerd waarbij er niet gecontroleerd werd voor SES. Gezien het interventie-effect mogelijks anders kan zijn voor de verschillende SES- groepen werden in een tweede stap alle analyses gecontroleerd voor SES. Enkel de resultaten die verschillend waren van de algemene analyses, werden gerapporteerd.

Kennis middelengebruik

Aan de ouders werden vijf stellingen die peilden naar kennis omtrent opvoeding en middelengebruik voorgelegd (bv. 'Kinderen van ouders die tabak, alcohol of drugs gebruiken, hebben meer kans dat later ook te doen.' ja/nee). Indien de stelling correct werd beoordeeld, kreeg het antwoord 1 punt. Indien de stelling niet correct werd beoordeeld, kreeg het antwoord een 0. Een somscore van de vijf stellingen werd gemaakt om zicht te krijgen op de totale kennis van de ouders omtrent middelengebruik. Er valt geen significant interactie-effect te noteren voor de kennis omtrent middelengebruik (zie tabel 4).

Tabel 4 Kennis middelengebruik

	Premeting	**Postmeting**	**F; p**
Controlegroep (n=77)	3.81 (0.63)	3.78 (0.70)	0.05; 0.82
Interventiegroep (n=33)	4.15 (1.00)	4.27 (0.71)	

Eigen-effectiviteit voor het voorkomen van middelengebruik

De eigen-effectiviteit van ouders om middelengebruik bij hun kind te voorkomen werd bevraagd aan de hand van drie vragen (vb. 'In welke mate heeft u het gevoel dat u het tabaksgebruik van uw kind kan voorkomen?) De antwoordmogelijkheden varieerden van helemaal akkoord tot helemaal niet akkoord. Van deze drie vragen werd een schaal (α =0.88) gemaakt waarbij een hoge score betekent dat er een hoge eigen-effectiviteit is.

Er werd geen significant interactie-effect genoteerd voor de eigen-effectiviteit van ouders om middelengebruik bij hun te kind te voorkomen (zie tabel 5).

Tabel 5 Eigen-effectiviteit van ouders om middelengebruik bij hun kind te voorkomen

	Premeting	Postmeting	F; p
Controlegroep (n=77)	3.60 (0.80)	3.57 (0.69)	0.44; 0.51
Interventiegroep (n=32)	3.05 (0.75)	3,28 (0.76)	

Wanneer de analyses gecontroleerd worden voor SES zien we dat er een significant interactie-effect optreedt tussen tijd en SES, los van de groep (voor interventie- en controlegroep samen (F=3.73, p= 0.001). Als we kijken naar de gemiddeldes zien we dat de groep ouders met een lage SES (n=22) een daling vertoont in de eigen-effectiviteit om middelengebruik bij hun kind te voorkomen (van 3.70 ±0.79 naar 3.41 ±0.85), terwijl de groep ouders met een hoge SES (n=86) een lichte stijging in de eigen-effectiviteit vertoont (van 3.37 ±0.83 naar 3.51 ±0.69).

Informatie over middelengebruik

Bij de ouders werd gepeild naar de mate waarin ouders weten waar ze terecht kunnen voor informatie rond middelengebruik. Van deze drie items werd een schaal gemaakt (α =0.97). Hoe hoger de score hoe beter de ouders weten waar ze terecht kunnen voor informatie rond middelengebruik.

Er kon geen significant interactie-effect voor informatie rond middelengebruik worden vastgesteld (zie tabel 6).

Tabel 6 De mate waarin ouders weten waar ze terecht kunnen voor informatie rond middelengebruik

	Premeting	Postmeting	F; p
Controlegroep (n=77)	3.29 (1.32)	3.56 (1.20)	0.06; 0.81
Interventiegroep (n=32)	3.43 (1.27)	3.94 (0.98)	

Wel was er sprake van een randsignificant tijdseffect (F= 2.77; p= 0.10) waarbij we zien dat de mate waarin ouders, zowel van de interventiegroep als de controlegroep, weten waar ze terecht kunnen voor informatie rond middelengebruik stijgt overheen de tijd (van 3.33 ±1.30 naar 3.67 ±1.15).

Regels en afspraken

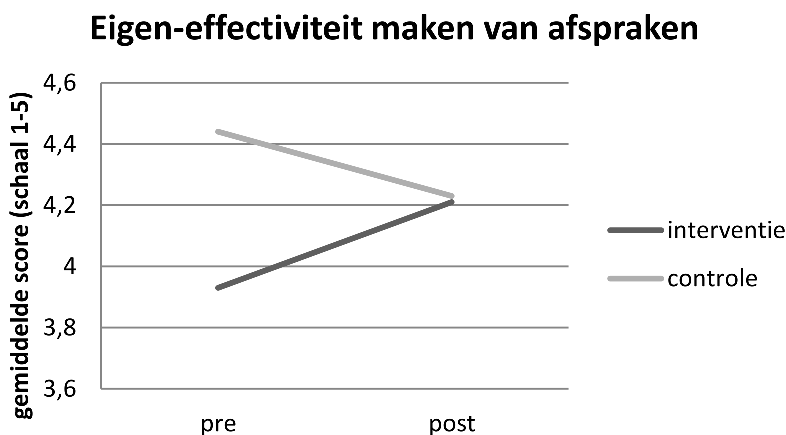
Eigen-effectiviteit voor het maken van afspraken

De eigen-effectiviteit ten aanzien van het maken van afspraken omtrent middelengebruik werd bevraagd aan de hand van volgende stelling: 'Ik zie mezelf in staat om afspraken te maken met mijn kind rond tabak-, alcohol- en druggebruik'. De antwoordmogelijkheden voor deze stelling gingen van helemaal akkoord (5) tot helemaal niet akkoord (1). Hoe hoger de score op deze stelling hoe hoger de eigen-effectiviteit van de ouders.

Er kon een significant interactie-effect worden vastgesteld voor de eigen-effectiviteit ten aanzien van het maken van afspraken (zie tabel 7). Uit de gemiddeldes valt af te leiden dat de eigen-effectiviteit bij de ouders van de interventiegroep stijgt tussen pre en post, terwijl de eigen-effectiviteit van de ouders uit de controlegroep daalt (zie figuur 1).

Tabel 7 Eigen-effectiviteit ten aanzien van het maken van afspraken omtrent middelengebruik

	Premeting	**Postmeting**	**F; p**
Controlegroep (n=77)	4.44 (0.64)	4.23 (0.65)	**9.88; 0.002**
Interventiegroep (n=28)	3.93 (0.86)	4.21 (0.42)	

Figuur 1 Eigen-effectiviteit ten aanzien van het maken van afspraken omtrent middelengebruik

Regels stellen en afspraken maken

Er werd bij de ouders ook gepeild naar de mate waarin ze regels stellen en afspraken maken met hun kind. De ouders moesten aangeven of ze afspraken maken met betrekking tot alcohol-, tabak- en druggebruik. De antwoordmogelijkheden varieerden opnieuw van helemaal akkoord tot helemaal niet akkoord. Van deze variabelen werd een schaal gemaakt (α=0.93). Hoe hoger de score, hoe meer afspraken er gemaakt worden rond middelengebruik. Uit de analyses blijkt een significant interactie-effect voor de mate waarin ouders regels stellen en afspraken maken hun kind (zie tabel 8). De gemiddeldes geven aan dat de ouders uit de interventiegroep vaker regels en afspraken maken met hun kind tussen pre en post, terwijl dit voor de controlegroep gelijk blijft (zie figuur 2).

Tabel 8 Regels stellen en afspraken maken met hun kind

	Premeting	Postmeting	F; p
Controlegroep (n=77)	4.05 (0.97)	4.06 (1.04)	**7.0; 0.009**
Interventiegroep (n=33)	3.79 (0.77)	4.23 (0.77)	

Figuur 2 De mate waarin ouders regels stellen en afspraken maken hun kind.

Monitoring

Monitoring werd gemeten aan de hand van drie vragen die verband hielden met interesse tonen voor de activiteiten van hun kind (bv. *'Ik toon interesse in de hobby's van mijn kind'*). De antwoordmogelijkheden varieerden van helemaal akkoord tot helemaal niet akkoord. Van deze drie vragen werd een schaal (α =0.68) gemaakt waarbij een hoge score betekent dat er een veel toezicht was.

Voor monitoring kon er geen significant interactie-effect worden vastgesteld (zie tabel 9).

Tabel 9 Monitoring door de ouders

	Premeting	Postmeting	F; p
controlegroep	4.45 (0.56)	4.46 (0.55)	1.08; 0.30
interventiegroep	4.28 (0.54)	4.26 (0.44)	

Modeling

Modeling werd gemeten aan de hand van een vraag die peilde naar het goede voorbeeld tonen *('Ik geef als ouder het goede voorbeeld*'). De ouders moesten aangeven in welke mate ze akkoord waren met deze stelling. De antwoordmogelijkheden gingen van helemaal akkoord tot helemaal niet akkoord. Hoe hoger de score hoe meer ouders het goede voorbeeld gaven. Er werd geen significant interactie-effect genoteerd voor modeling van de ouders (zie tabel 10).

Tabel 10 Modeling ouders

	Premeting	**Postmeting**	**F; p**
Controlegroep (n=77)	4.44 (0.82)	4.43 (0.75)	0.13; 0.72
Interventiegroep (n=29)	4.25 (1.05)	4.16 (0.85)	

Wanneer de analyses gecontroleerd worden voor SES ontstaat er een significante driewegsinteractie tussentijd*conditie*SES (F=8.12,p=0.005) en een randsignificant interactie-effect tussen tijd*conditie (F=3.68, p=0.06). Wanneer we dit verder bekijken zien we dat enkel het interactie-effect bij de lage SES groep randsignificant is (F=3.40, p=0.08). Voor de groep ouders met een hoge SES valt het significant interactie-effect weg. Uit de gemiddeldes valt af te lezen dat de mate waarin ouders het goede voorbeeld geven, stijgt bij de controlegroep (van 4.29 ± 1.07 naar 4.64 ±0.63) en daalt bij de interventiegroep (van 4.29 ±1.11 naar 3.86 ±0.89). Echter, de aantallen van de lage SES groep (n=7) zijn te beperkt om een goede interpretatie mogelijk te maken.

Het interactie-effect tijd*conditie, gecontroleerd voor SES, laat zien dat de mate waarin ouders het goede voorbeeld geven min of meer gelijk blijft voor de controlegroep (n=76) (4.45 ±0.82 naar 4.43 ±0.75) terwijl dit voor de interventiegroep (n=32) lichtjes daalt van pre naar post (4.25 ± 1.05 naar 4.16 ±0.85). Ook hier zorgen de lage aantallen ervoor dat een goede interpretatie van de resultaten niet mogelijk is.

Kwaliteit ouder-kind-relatie

De kwaliteit van de ouder-kind-relatie werd nagegaan aan de hand van drie stellingen (bv. *'Ik weet hoe mijn kind zich* voelt') die beoordeeld moesten worden op een vijf-punten schaal. De antwoordmogelijkheden varieerden van helemaal akkoord tot helemaal niet akkoord. Van deze variabelen werd een schaal gemaakt (α= 0.70). Hoe hoger de score, hoe beter de kwaliteit van de ouder-kind-relatie.

Uit de analyses bleek dat er geen significant interactie-effect was voor de kwaliteit van de ouder-kind-relatie (zie tabel 11).

Tabel 11 Kwaliteit ouder-kind-relatie

	Premeting	Postmeting	F; p
Controlegroep (n=77)	4.43 (0.52)	4.40 (0.51)	0.20; 0.66
Interventiegroep (n=33)	4.18 (0.46)	4.22 (0.45)	

Communicatie met kind

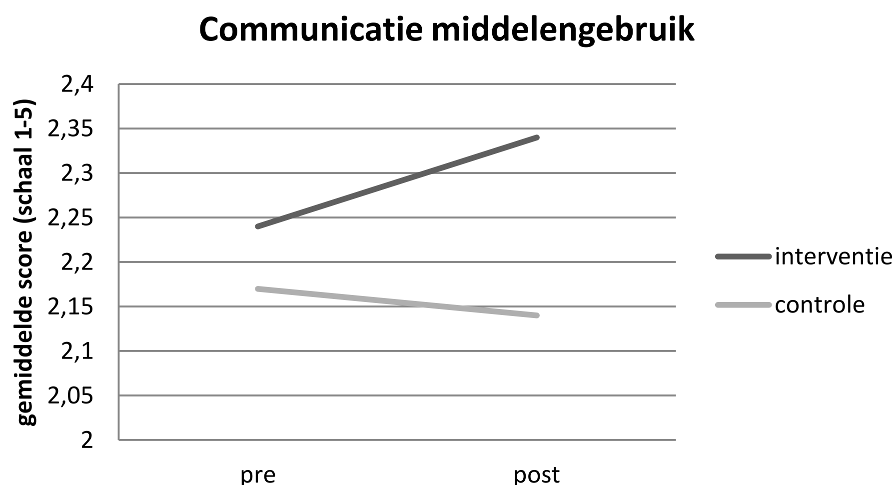
Voor de communicatie tussen ouder en kind werd gebruik gemaakt van vragen die nagingen hoe frequent de ouders de afgelopen maand met hun kinderen hadden gepraat over alcohol-, tabak- en cannabisgebruik. Daarnaast werd ook aan de ouders gevraagd of ze gepraat hadden over de risico's van middelengebruik en de druk van leeftijdsgenoten. De antwoordmogelijkheden bij deze vragen varieerden van nooit tot heel vaak. Van deze vragen werd een schaal gemaakt die de frequentie van communicatie tussen ouder en kind meet (α=0.87). Hoe hoger de score op deze schaal hoe frequenter de ouder met het kind over middelengebruik heeft gepraat

We zien een randsignificant interactie-effect voor communicatie met het kind rond middelengebruik (zie tabel 12).

Tabel 12 Communicatie tussen ouder en kind

	Premeting	Postmeting	F; p
Controlegroep (n=77)	2.17 (0.82)	2.14 (0.83)	**3.29; 0.07**
Interventiegroep (n=33)	2.24 (0.67)	2.34 (0.71)	

Uit de gemiddeldes valt af te lezen dat de communicatie tussen ouder en kind voor de controlegroep tussen beide metingen min of meer gelijk is gebleven, terwijl de frequentie van communicatie tussen ouder en kind voor de interventiegroep gestegen is tussen pre en post (zie figuur 3).

Figuur 3 Communicatie tussen ouder en kind omtrent middelengebruik

Aan de ouders werd ook gevraagd of ze de gevolgen van tabak, alcohol en cannabis aan hun kind uitleggen en of ze tegen hun kind zeggen dat ze niet willen dat hun kind tabak, alcohol of drugs gebruikt. Uit de kruistabel valt af te lezen dat de respons van de interventiegroep en de controlegroep zowel op de premeting als de postmeting vrij gelijkaardig is (zie tabel 13).

Tabel 13 communicatie ouder-kind 2

	Premeting			**Postmeting**		
	Controle (n=192)	Interventie (n=97)	**X^2; p**	controle (n=105)	Interventie (n=37)	**X^2; p**
Ik leg aan mijn kind uit wat de gevolgen zijn van tabak, alcohol en illegale drugs (% ja)	97%	97%	**0.06; 0.81**	98%	100%	**0.72; 0.40**
Ik zeg tegen mijn kind dat ik niet wil dat hij/ zij tabak, alcohol en/of drugs gebruikt (%ja)	80%	85%	**1.10; 0.30**	79%	89%	**1.88; 0.17**

Reactie op situaties

Aan de ouders werden twee situaties omtrent middelengebruik voorgelegd. Er werd hen gevraagd hoe zij in een dergelijke situatie zouden reageren. Er waren telkens drie antwoordmogelijkheden voorzien die gelinkt zijn aan de zelf-determinatie theorie. De eerste reactie valt onder extern controlerende reactie (bv. geven van straf), de tweede reactie onder intern controlerende reactie (vb geven van schuldgevoel) en de derde reactie viel binnen de autonomie ondersteunende reactie.

Situatie 1

'U krijgt telefoon van de directeur om te zeggen dat uw zoon/dochter (15 jaar) aan de fietsenstalling bij een groepje jongens/meisjes stond dat cannabis aan het roken was. Uw zoon/dochter moet daarom woensdag een uur nablijven op school. Hoe gaat u hiermee om?'

Situatie 2

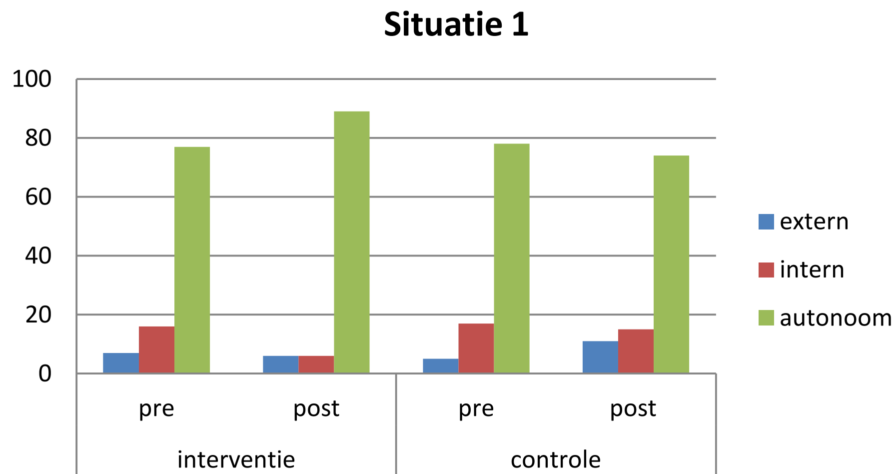
'Naast de school van uw 14-jarige dochter/ zoon is er een pleintje waar veel leerlingen na schooltijd verzamelen. U wil niet dat uw dochter/ zoon na school naar het pleintje gaat en u heeft haar/hem dit ook gezegd. Na school moet zij/hij huiswerk maken en niet zomaar wat staan hangen. U heeft de indruk dat er trouwens veel oudere leerlingen bij zijn die staan te roken. De beste vriendin/ vriend van uw dochter/ zoon mag er wel naartoe en op een dag lapt uw dochter/ zoon de regel aan haar/ zijn laars. Zij/ hij komt donderdag een uur later dan normaal naar huis. Bovendien vindt u dat zij/ hij naar sigaretten ruikt. Hoe gaat u hiermee om?'

Hieronder wordt een overzicht gegeven van de reacties op beide situaties van de interventie- en de controlegroep.

Tabel 14 Overzicht reacties ouders op beide situaties

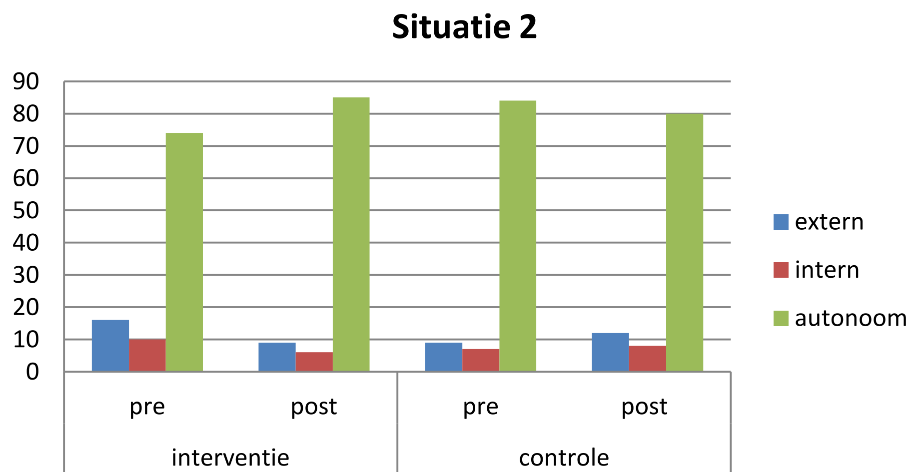
	Situatie 1				**Situatie 2**			
	controle		**interventie**		**Controle**		**interventie**	
	Pre n=192	Post n= 105	Pre n=93	Post n=35	Pre n=192	Post n=105	Pre n=92	Post n=34
Extern controlerend	10	11	6	2	17	12	15	3
	5%	**11%**	**7%**	**6%**	**9%**	**12%**	**16%**	**9%**
Intern controlerend	33	16	15	2	14	9	9	2
	17%	**15%**	**16%**	**6%**	**7%**	**9%**	10%	**6%**
Autonomie ondersteunend	149	78	75	31	161	84	68	29
	78%	**74%**	**77%**	**89%**	**84%**	**80%**	**74%**	**85%**

Algemeen valt voor situatie 1 op dat bij de interventiegroep het aantal autonomie ondersteunde reacties iets toeneemt tussen pre en post. De extern en intern controlerende reacties nemen allebei iets af. Bij de controlegroep zien we dat de autonomie ondersteunende reacties tussen pre en post iets afnemen, dit ten voordele van extern controlerende reacties (zie figuur 4).

Figuur 4 Reacties op situatie 1

De evolutie van de reacties op situatie 2 is vrij gelijkaardig aan de evolutie van de reacties op situatie 1. Bij de interventiegroep neemt het aantal autonomie ondersteunende reacties iets toe tussen pre en post en de extern en intern controlerende reacties nemen allebei iets af. Bij de controlegroep zien we dat de autonomie ondersteunende reacties tussen pre en post lichtjes afnemen en dit voornamelijk ten voordele van extern controlerende reacties (zie figuur 5).

Figuur 5 Reacties op situatie 2

Procesevaluatie

Er werd procesinformatie verzameld zowel bij de deelnemers van de vorming als bij de trainers van de vorming.

Resultaten

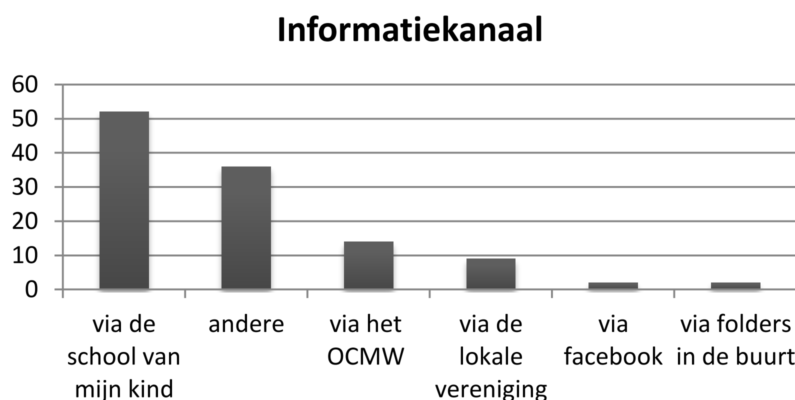
DEEL 1: OUDERS

In totaal werd de beoordeling van de vorming door 115 deelnemende ouders ingevuld.

Via welk kanaal hebt u gehoord over de infoavond.

Aan de ouders werd gevraagd via welk kanaal ze over de vorming hadden gehoord. Volgende antwoordmogelijkheden waren opgesomd: via de school van mijn kind, via mijn huisarts (vb. via folders in de wachtzaal), via het OCMW, via de lokale vereniging, via folders in de buurt, via Facebook en via een andere kanaal (omschrijf).

Van de 115 ouders die deze vraag hebben beantwoord, gaven 52 ouders (45%) aan via de school van hun kind gehoord te hebben over de vormingsavond, 36 ouders (31%) zeiden dat ze via een ander kanaal dan diegenen opgesomd, over de vorming hadden gehoord. Dit betrof dan vooral via een vriendin, via het werk, via de opvoedingswinkel, via de vzw De Toevlucht, via de VAD, via Wieltjeshove. De overige kanalen werden in mindere mate gerapporteerd: OCMW werd door 14 deelnemers (12%) gerapporteerd, de lokale vereniging door 9 deelnemers (8%), folders en Facebook werden telkens door 2 deelnemers aangeduid (2%) (zie figuur 6).

Figuur 6 Via welk kanaal heeft u over de infoavond gehoord?

Praktische organisatie vormingsavond

Wat vond u van het tijdstip van de vorming

Deze vraag werd beantwoord door 103 deelnemers.

De meerderheid van de deelnemers (n=93, 90%) vond het tijdstip van de vorming net goed. Een achttal deelnemers (8%) vond de vorming te vroeg en twee deelnemers (2%) vond de vorming te laat.

Wat vond u van de duur van de vorming

Deze vraag werd ingevuld door 97 deelnemers waarvan de meerderheid (n=82, 85%) aangaf dat de vormingsduur net goed was. Een tiental deelnemers (10%) vond de vorming te lang en vijf deelnemers (5%) vonden de vorming te kort.

Heeft u een voorkeur voor een bepaalde dag in de week om deze vorming bij te wonen

Deze vraag werd beantwoord door 103 deelnemers. Hiervan gaven 80 deelnemers (78%) aan dat ze geen voorkeur hadden voor een specifieke dag in de week om de vorming bij te wonen.

Een 23- tal deelnemers (22%) had wel een voorkeur voor een specifieke dag. Hierbij werden achtereenvolgens woensdag (n=6), donderdag (n=5) en dinsdag (n=4) als voorkeursdagen vermeld. Een deelnemer duidde de maandag aan en twee deelnemers de vrijdag. Twee deelnemers vermeldden daarentegen dat de maandag en de vrijdag geen goed moment is voor een vormingsavond.

Volgt u de vorming het liefst… ('s avonds/ namiddag/voormiddag)

Deze vraag werd ingevuld door 99 deelnemers van de vorming. De meerderheid (n=87; 88%) volgt de vorming het liefst 's avonds. Elf deelnemers (11%) gaven aan dat ze de vorming het liefst in de namiddag zouden volgen en slechts een deelnemer (1%) gaf aan de vorming het liefst in de voormiddag te volgen.

Beoordeling inhoud vorming via stellingen

Ik wist op voorhand goed waar de vorming over zou gaan

Deze stelling werd door 114 ouders beoordeeld en een gemiddelde score van 3,85 (SD 1.17) werd gevonden (schaal van 1-5).

We zien dat de overgrote meerderheid eerder akkoord (n=49; 43%) tot helemaal akkoord (n=37, 33%) gaat met die stelling. De minderheid van de deelnemers vond dat ze op voorhand niet goed wist waarover de vorming zou gaan (helemaal niet akkoord n=7, 6%; niet akkoord n=12, 11%). Een negental deelnemers (8%) beoordeelde deze stelling neutraal (zie figuur 7).

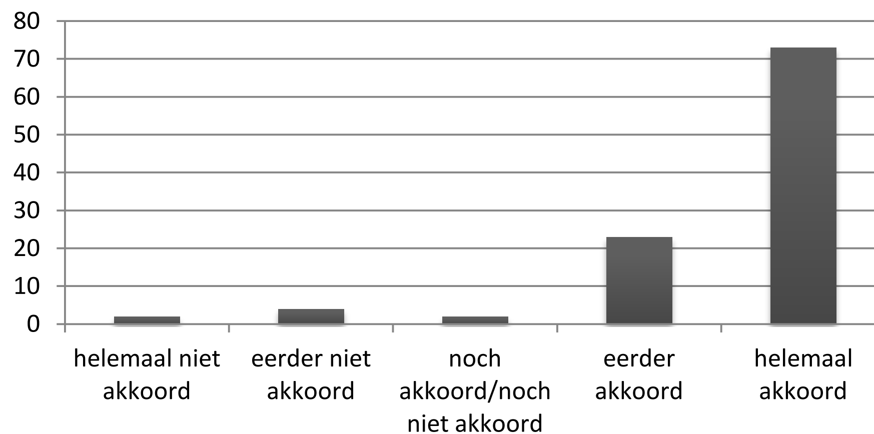

Figuur 7 Ik wist op voorhand goed waarover de vorming zou gaan (schaal 1-5)

Ik was goed op de hoogte van de locatie en het tijdstip van de vorming

In totaal werd deze stelling door 104 deelnemers beoordeeld en een gemiddelde score van 4.55 (SD 0.87) werd gevonden.

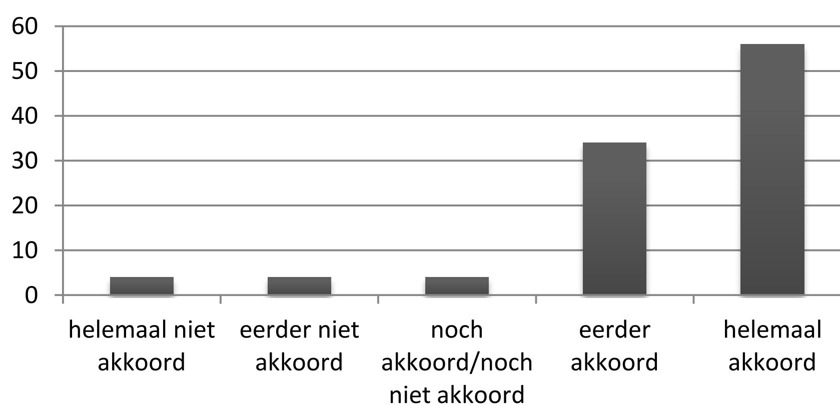
De overgrote meerderheid van de deelnemers (helemaal akkoord n=73; 70%; eerder akkoord: n=23, 22%) was goed op de hoogte van de locatie en het tijdstip van de vorming. Twee deelnemers (2%) waren helemaal niet akkoord, 4 waren niet akkoord (4%) en 2 deelnemers beoordeelden dit neutraal (2%) (zie figuur 8).

Figuur 8 Ik was goed op de hoogte van de locatie en het tijdstip van de vorming (schaal 1-5)

De locatie van de vorming was goed

Deze stelling werd door 102 deelnemers beoordeeld en een gemiddelde score van 4.31 (SD 1.00) werd gevonden. De overgrote meerderheid van de deelnemers (helemaal akkoord n=56, 55%; eerder akkoord n=34; 33%) vond de locatie van de vorming goed. Een achttal deelnemers was eerder niet akkoord (n=4, 4%) tot helemaal niet akkoord (n=4, 4%) met de stelling en vonden de locatie van de vorming dus niet goed. Een viertal deelnemers (4%) had geen uitgesproken mening omtrent de locatie van de vorming (zie figuur 9).

Figuur 9 De locatie van de vorming was goed (schaal 1-5)

De inhoud van de vorming zat goed in elkaar

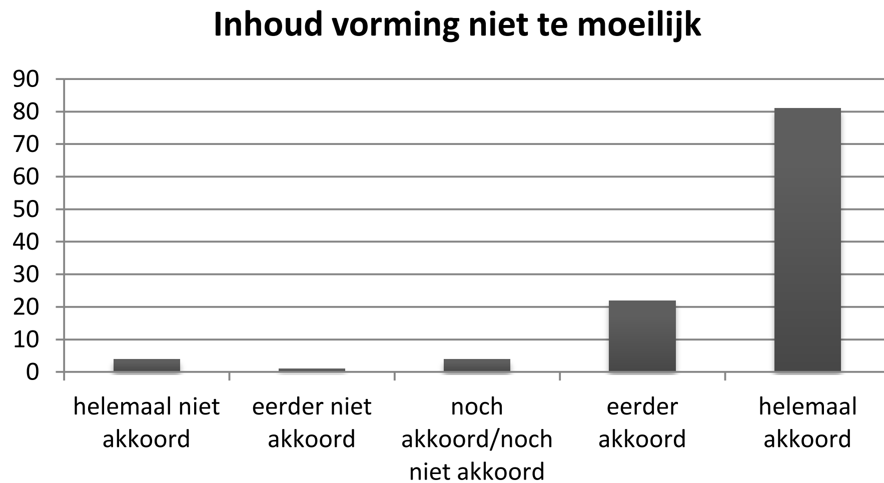
Deze stelling werd beoordeeld door 114 deelnemers en een gemiddelde score van 4.55 (SD 0.73) werd gevonden. De meerderheid van de deelnemers vond dat de inhoud van de vorming goed in elkaar zat (helemaal akkoord n=73; 62%; eerder akkoord n=34, 29%). Vier deelnemers (4%) beoordeelden deze stelling neutraal en twee deelnemers (2%) waren helemaal niet akkoord met deze stelling en vonden dus dat de inhoud van de vorming niet goed in elkaar zat (zie figuur 10).

Figuur 10 De inhoud van de vorming zat goed in elkaar (schaal 1-5)

De uitleg van de vorming was niet te moeilijk

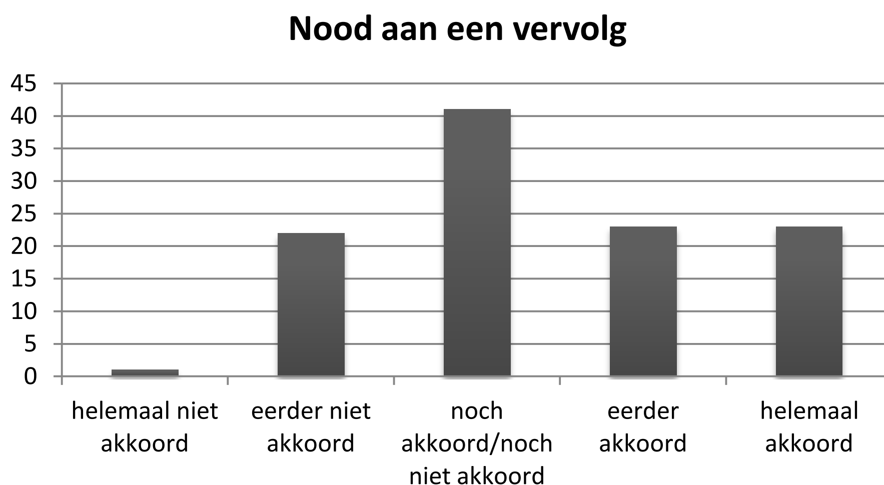
Deze stelling werd beoordeeld door 112 deelnemers en een gemiddelde score van 4.56 (SD 0.89) werd gevonden. Het merendeel van de deelnemers (92%) (helemaal akkoord n=81, 72%; eerder akkoord n=22, 20%) vond de uitleg tijdens de vorming niet te moeilijk, een vijftal deelnemer (5%) vond dit eerder wel (helemaal niet akkoord n=4, 4%; niet akkoord n=1, 1%) en 4 deelnemers (4%) beoordeelden deze stelling neutraal (zie figuur 11).

Figuur 11 De uitleg van de vorming was niet te moeilijk (schaal 1-5)

Ik heb nood aan een vervolg op deze vorming

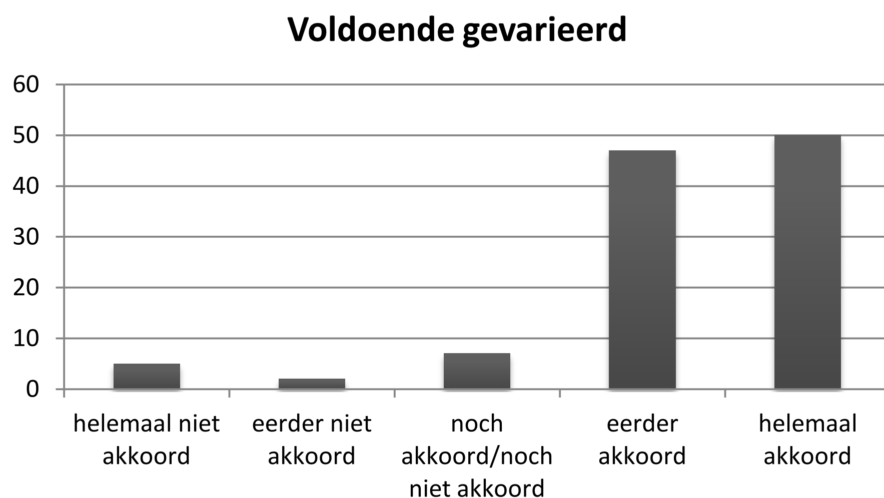
Deze stelling werd beoordeeld door 110 deelnemers en een gemiddelde score van 3.41 (SD 1.06) werd gevonden. Een groot deel van de deelnemers (42%) gaf aan dat ze nood hadden aan een vervolg op deze vorming (helemaal akkoord n=23, 21%; eerder akkoord n=23, 21%). Eveneens een groot deel van de deelnemers (n=41, 37%) beoordeelde deze stelling eerder neutraal en 23 deelnemers (20%) gaven aan dat ze geen nood hadden aan een vervolg op deze vorming (eerder niet akkoord: n=22, 19%; helemaal niet akkoord: n=1, 1%) (zie figuur 12).

Figuur 12 Ik heb nood aan een vervolg op deze vorming (schaal 1-5)

De inhoud van de vorming was voldoende gevarieerd

Deze stelling werd beoordeeld door 111 deelnemers en een gemiddelde score van 4.22 (SD 0.98) werd gevonden. Het overgrote merendeel van de deelnemers vond de inhoud van de vorming voldoende gevarieerd (87%). Hiervan gingen 47 deelnemers (41%) eerder akkoord en 50 deelnemers (43%) helemaal akkoord met de stelling. Een zevental deelnemers (6%) ging niet (n=2, 2%) tot helemaal niet akkoord (n=5, 5%) met de stelling en vond de inhoud van de vorming niet voldoende gevarieerd. Een 7-tal (7%) deelnemers had hier geen uitgesproken mening over (zie figuur 13).

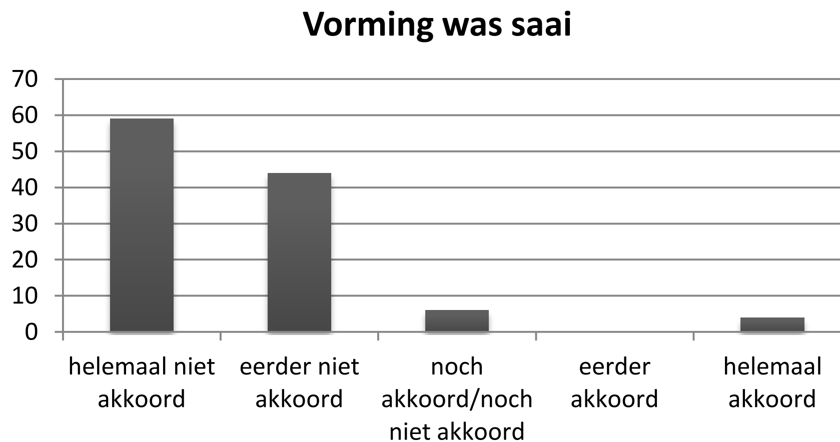

Figuur 13 De inhoud van de vorming was voldoende gevarieerd (schaal 1-5)

De vorming was saai

Deze stelling werd beoordeeld door 113 deelnemers en een gemiddelde score van 4.36 (SD 0.88) werd gevonden.

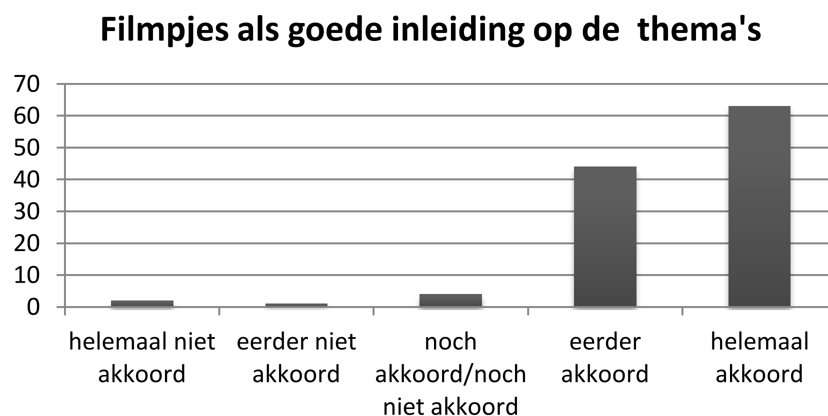
Het overgrote merendeel van de deelnemers vond de vorming niet saai (91%) (helemaal niet akkoord: n=59, 51%; eerder niet akkoord: n=44, 38%). Een viertal (4%) deelnemers vond de vorming saai en een zestal deelnemers (5%) had hier geen uitgesproken mening over (zie figuur 14).

Figuur 14 De vorming was saai (schaal 1-5)

De filmpjes zijn een goede manier om bepaalde thema's in te leiden

Deze stelling werd door 114 deelnemers beoordeeld en een gemiddelde score van 4.45 (SD 0.77) werd verkregen. Zo goed als alle deelnemers (93%) waren akkoord (n=44, 39%) tot helemaal akkoord (n=63, 54%) met deze stelling en vonden dus dat de filmpjes een goede manier waren om bepaalde thema's in te leiden. Een viertal deelnemers (4%) had hier geen mening over en 3 deelnemers (3%) vonden de filmpjes geen goede manier om bepaalde thema's in te leiden (eerder niet akkoord: n=1, 1%; helemaal niet akkoord: n=2, 2%) (zie figuur 15).

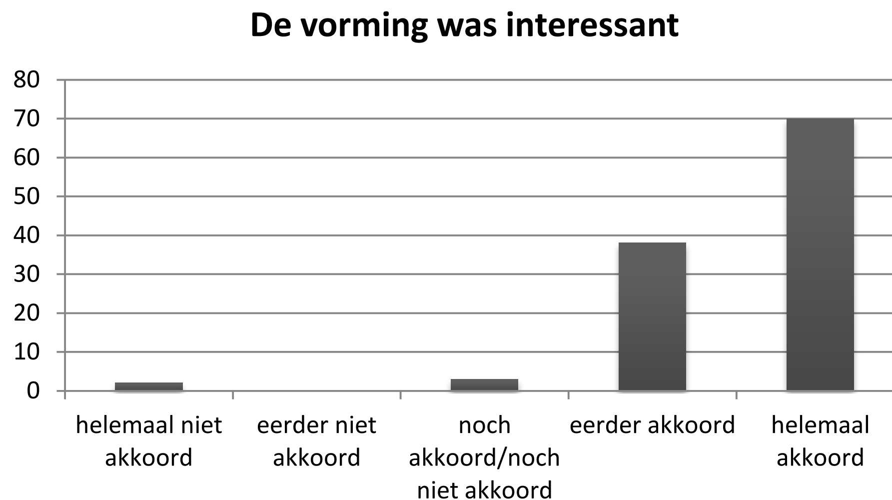

Figuur 15 De filmpjes zijn een goede manier om bepaalde thema's in te leiden (schaal 1-5)

De vorming was interessant

Deze stelling werd door 113 deelnemers beoordeeld en een gemiddelde score van 4.54 (SD 0.72) werd gevonden.

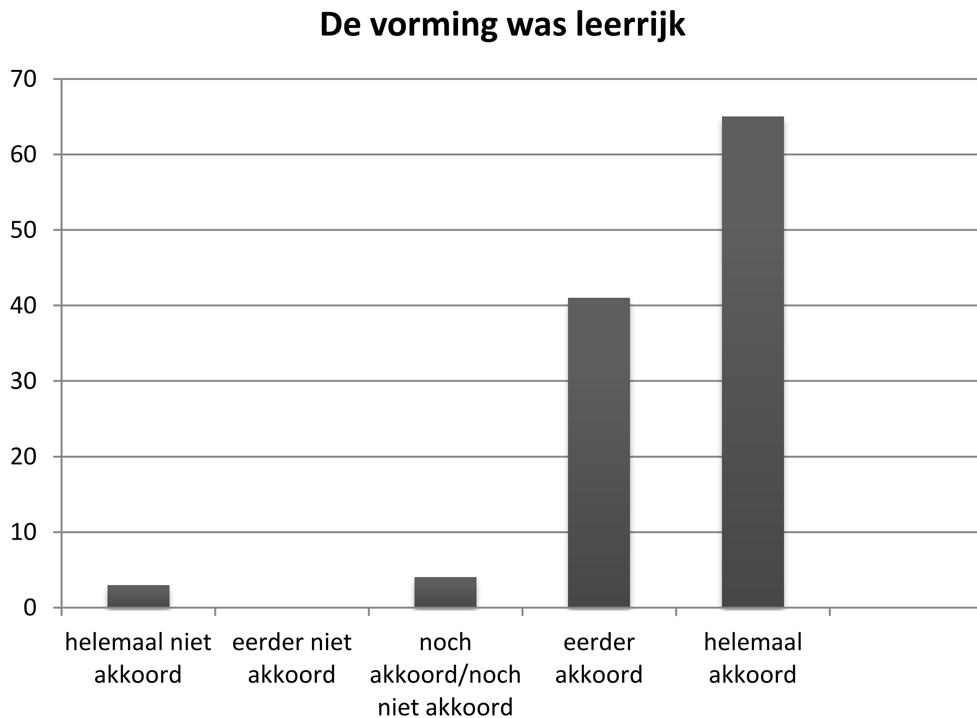
Bijna alle deelnemers (96%) vonden de vorming interessant (eerder akkoord: n=38, 34%; helemaal akkoord: n=70,62%). Drie deelnemers (3%) hadden hier geen mening over en 2 deelnemers (2%) vonden de vorming niet interessant (zie figuur 16).

Figuur 16 De vorming was interessant (schaal 1-5)

De vorming was leerrijk

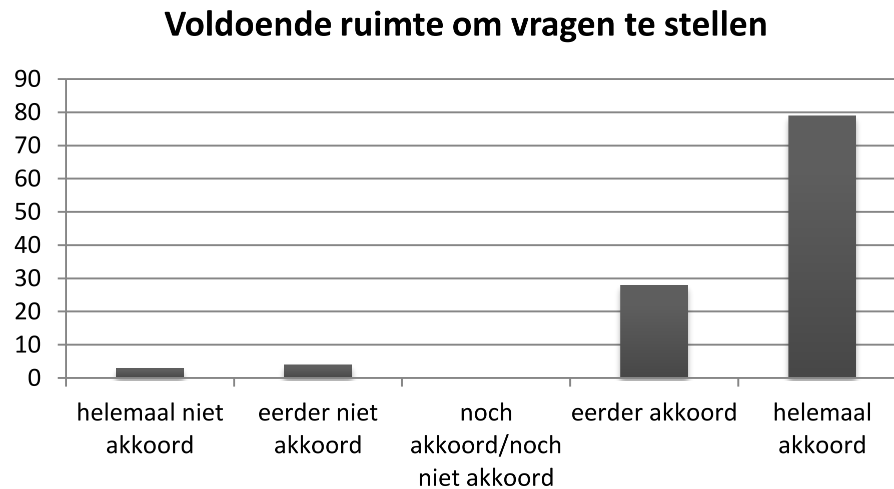
Deze stelling werd beoordeeld door 113 deelnemers en een gemiddelde score van 4.46 (SD 0.80) werd gevonden. Van alle deelnemers waren 65 deelnemers (58%) helemaal akkoord met deze stelling en 41 deelnemers (35%) eerder akkoord. De vorming werd dus door de meerderheid van de deelnemers (93%) als leerrijk bevonden. Drie deelnemers (3%) waren helemaal niet akkoord met deze stelling en vier deelnemers (4%) beantwoordden deze stelling neutraal (zie figuur 17).

Figuur 17 De vorming was leerrijk (schaal 1-5)

Er was voldoende ruimte om vragen te stellen

Deze stelling werd door 114 ouders beoordeeld en een gemiddelde score van 4.54 (SD 0.88) werd gevonden. We zien dat 79 deelnemers (69%) helemaal akkoord en 28 deelnemers (24%) eerder akkoord zijn met deze stelling. Vier deelnemers (4%) waren eerder niet akkoord en 3 deelnemers (3%) waren helemaal niet akkoord met de stelling dat er voldoende ruimte was om vragen te stellen (zie figuur 18).

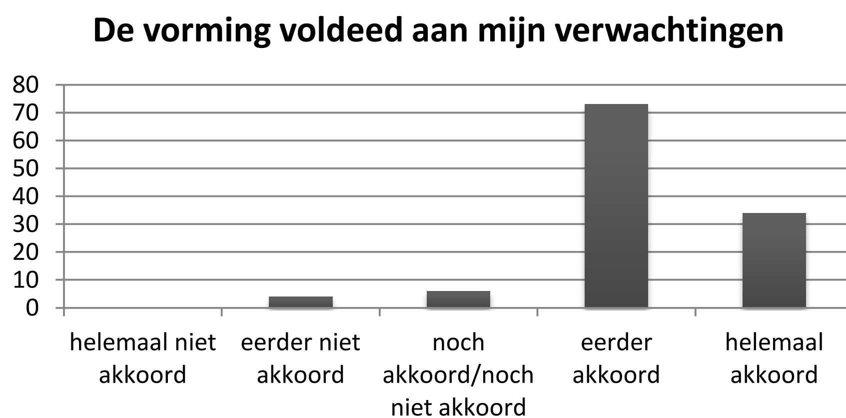

Figuur 18 Er was voldoende ruimte om vragen te stellen (schaal 1-5)

De vorming voldeed aan mijn verwachtingen

Deze stelling werd door 114 deelnemers beoordeeld en een gemiddelde score van 4.23 (SD 0.58) werd genoteerd.

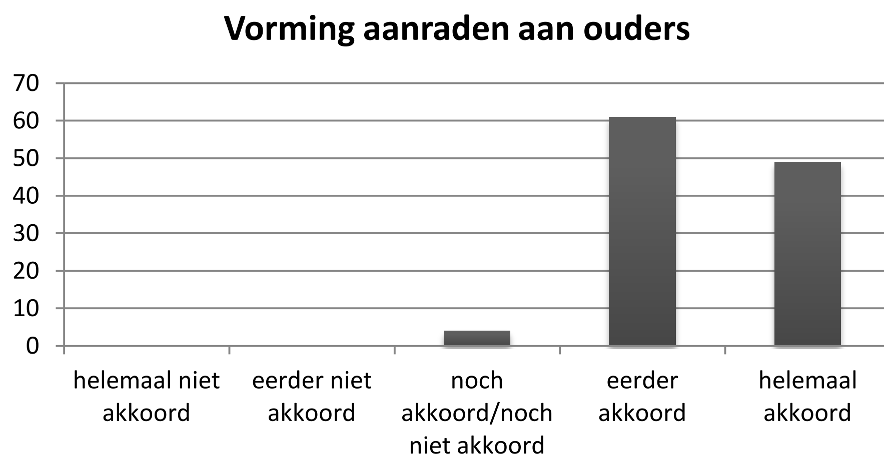
De meerderheid van de deelnemers (94%) gaf aan dat de vorming aan de verwachtingen voldeed, 34 deelnemers (30%) waren helemaal akkoord en 73 deelnemers (64%) waren eerder akkoord met deze stelling. Zes deelnemers (5%) beoordeelden deze stelling neutraal en een deelnemer (1%) was eerder niet akkoord (zie figuur 19).

Figuur 19 De vorming voldeed aan mijn verwachtingen (schaal 1-5)

Ik zou de vorming ook aan andere ouders aanraden

Deze stelling werd door 114 deelnemers beoordeeld en een gemiddelde score van 4.39 (SD 0.56) werd verkregen. De meerderheid van de deelnemers (97%) gaf aan dat ze de vorming ook aan andere ouders zouden aanraden, 49 deelnemers (43%) waren helemaal akkoord en 61 deelnemers (54%) waren eerder akkoord met deze stelling. Vier deelnemers (3%) beoordeelden deze stelling neutraal. Geen enkele deelnemer was niet akkoord met deze stelling (zie figuur 20).

Figuur 20 Ik zou de vorming ook aan andere ouders aanraden (schaal 1-5)

Op zoek naar verdere info op de website?

Aan de ouders werd gevraagd of ze van plan waren verder op zoek te gaan naar informatie op de website.

Deze vraag werd door 110 ouders beantwoord. Van deze 110 ouders waren 51 ouders van plan om verdere informatie op de website op te zoeken (46%) en 17 deelnemers (16%) waren niet van plan om verdere informatie op de website op te zoeken. Een groot deel van de ouders (n=42, 38%) wist nog niet of ze verdere informatie gingen opzoeken (zie figuur 21).

Figuur 21 Op zoek naar verdere info op de website?

Naast het beoordelen van stellingen, kregen ouders ook de kans om hun mening, ideeën en suggesties op te schrijven.

Dit ontbrak tijdens de vorming

De ouders kregen de mogelijkheid om via een open vraag aan te geven wat er voor hen ontbrak aan de vorming. Hieronder een opsomming van de meest voorkomende antwoorden.

- Meer informatie over de soorten drugs
- Na de gesprekken per thema een conclusie formuleren
- De vorming mag wat langer duren
- Meer voorbeelden geven van gesprekken met kinderen
- De aanwezigheid van getuigenissen uit de realiteit
- Een meer evenwichtige verdeling tussen mannen en vrouwen
- Een ronde-tafel opstelling om de communicatie te bevorderen
- Getuigenissen van een ervaringsdeskundige
- Iets concreter (tips) en iets meer diepgang

Ouders werden ook naar algemene tips en ideeën omtrent de vorming gevraagd. Hieronder een overzicht van de voornaamste ideeën omtrent de vorming.

- De vorming kan misschien iets korter door de filmfragmenten in te korten
- Meer diepgaande gesprekken
- De vorming ging over opvoeding terwijl ik iets concreet over drugs had verwacht
- Hoe je moet reageren als je kind liegt

Algemene beoordeling vorming

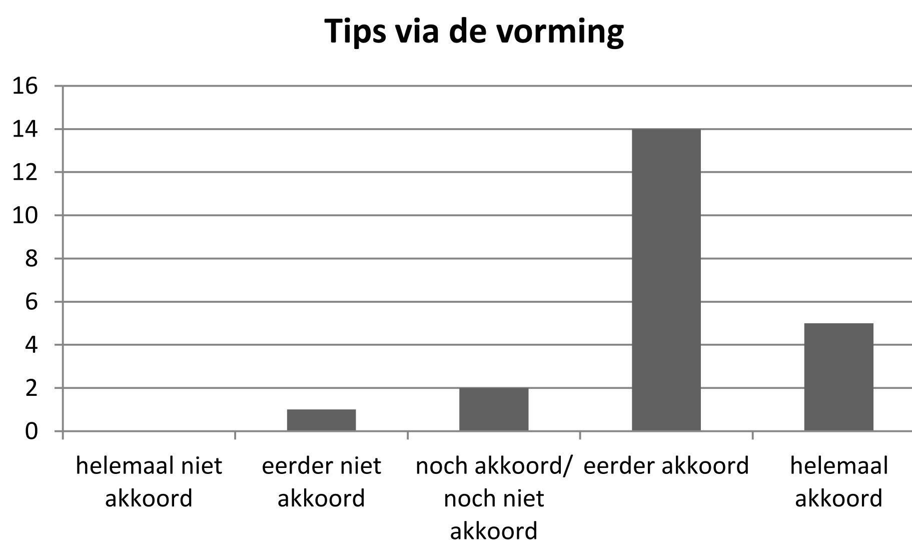
Als afronding werden aan de ouders gevraagd om de vorming te beoordelen op een schaal van 1 tot 10, waarbij 1 staat voor negatief, 10 voor positief en 5 voor neutraal.

In het algemeen werd de vorming positief beoordeeld (n=133), een gemiddelde score van 8.33 (SD 1.26) werd genoteerd.

Tips vorming en voorbereid op risicosituaties

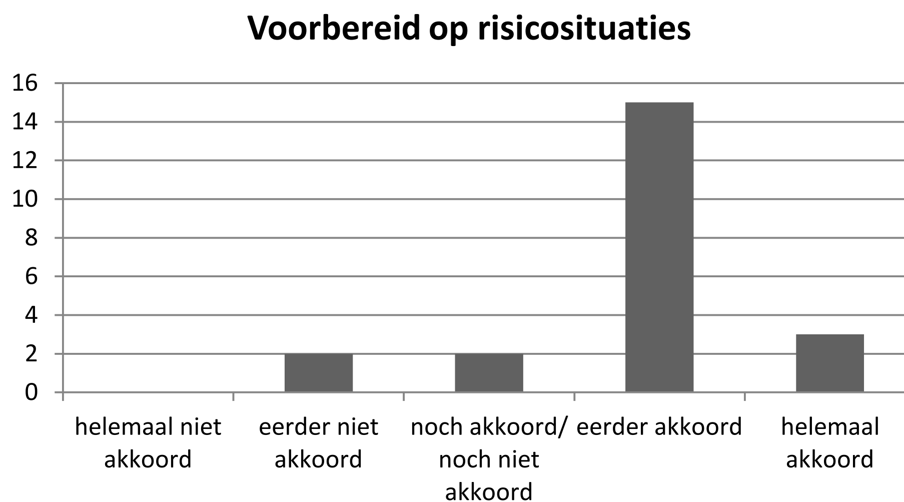
Op de postmeting werd aan de vragenlijst twee stellingen omtrent de vorming toegevoegd. Deze stellingen moesten opnieuw beoordeeld worden op een schaal van 1 tot 5 (1 staat voor helemaal niet akkoord en 5 voor helemaal akkoord).

De stelling 'Via de vorming heb ik concrete tips en handvaten gekregen voor het omgaan met situaties gerelateerd aan tabak-, alcohol- en druggebruik' werd door 22 deelnemers beoordeeld. Een gemiddelde score van 4.05 (0.72) werd gevonden, wat aangeeft dat de deelnemers het gevoel hadden via de vorming concrete tips en handvaten te hebben gekregen. We zien dat de meerderheid van de deelnemers 87% (helemaal akkoord: n=5, 23%; eerder akkoord: n= 14, 64%) het gevoel had via de vorming concrete tips en handvaten te hebben gekregen in het omgaan met situaties gerelateerd aan tabak-, alcohol- en druggebruik van hun kind. Twee (9%) deelnemers beoordeelden deze stelling neutraal en 1 (4%) deelnemers was eerder niet akkoord met deze stelling (zie figuur 22).

Figuur 22 Via de vorming heb ik concrete tips en handvaten gekregen voor het omgaan met situaties gerelateerd aan tabak-, alcohol- en druggebruik' (schaal 1-5)

Een 22-tal ouders beoordeelden de stelling ‘Ik voel mij voldoende voorbereid om met risicosituaties rond tabak-, alcohol- en druggebruik van mij kind om te gaan’. Hier werd een gemiddelde score van 3.86 (0.77) verkregen wat aangeeft dat de ouders zich voldoende voorbereid voelden om met risicosituaties rond tabak-, alcohol- en druggebruik van hun kind om te gaan.
Hier zien we dat een 18-tal deelnemers (82%, helemaal akkoord: n=3, 14%; eerder akkoord: n=15, 68%) zich inderdaad voldoende voorbereid voelde om met risicosituaties rond tabak-, alcohol- en druggebruik van hun kind om te gaan. Twee deelnemers beoordeelden deze stelling neutraal (9%) en twee deelnemers (9%) waren eerder niet akkoord met deze stelling (zie figuur 23).

Figuur 23 Ik voel mij voldoende voorbereid om met risicosituaties rond tabak-, alcohol- en druggebruik van mij kind om te gaan (schaal 1-5)

DEEL 2: TRAINERS

Op het einde van de vormingsreeks werd aan de trainers gevraagd om een vragenlijst rond de vorming en de vormingsmap in te vullen. In de vragenlijst werd er een onderscheid gemaakt tussen vormingen aan de 'doorsnee' oudergroep en aan de 'kwetsbare' oudergroep.
Deze vragenlijst werd door alle vier de trainers ingevuld.

Vormingsmap

Om zicht te krijgen op wat de trainers van de vormingsmap vonden, werd een korte vragenlijst opgesteld. Het eerste deel bestond uit stellingen die beoordeeld moesten worden op een schaal van 1 tot 5 (1 staat voor helemaal niet akkoord en 5 voor helemaal akkoord).

De inhoud van de map was duidelijk

In het algemeen was de inhoud van de map duidelijk voor de trainers. Drie trainers waren helemaal akkoord met de stelling en 1 trainer was eerder akkoord.

De werkvormen in de map zijn duidelijk

De werkvormen in de map waren duidelijk voor de trainers, 1 trainer was helemaal akkoord en 3 trainers waren eerder akkoord met deze stelling.

De map heeft een goede structuur

Op vlak van structuur van de map, waren 2 trainers helemaal akkoord en 1 trainer eerder akkoord met deze stelling. De overige trainer beantwoordde deze stelling neutraal.

De map is voldoende praktisch en reikt concrete handvaten aan

Twee trainers waren helemaal akkoord met deze stelling. Een trainer was eerder akkoord met deze stelling en een vierde trainer beoordeelde deze stelling eerder neutraal.

De map heeft een aantrekkelijke lay-out

De lay-out van de map werd door 1 trainer als niet aantrekkelijk beoordeeld. Twee trainers beoordeelden deze stelling neutraal en 1 trainer was eerder akkoord met deze stelling.

Er staat voldoende achtergrondinformatie in de map

In het algemeen vonden de trainers dat de map voldoende achtergrondinformatie bevatte. Twee trainers waren helemaal akkoord en 2 trainers eerder akkoord met deze stelling.

Algemene beoordeling map

De trainers werd gevraagd een algemene beoordeling te geven van de map op een schaal van 1 tot 10 (1 staat voor heel negatief en 10 voor heel positief). Hier werd een gemiddelde score van 8 op 10 genoteerd, wat aangeeft dat de map positief werd beoordeeld door de trainers.

Suggesties map

De trainers konden via een open vraag suggesties doen omtrent de vormingsmap. Hieronder worden de voornaamste suggesties opgesomd.

- Door de veelheid aan informatie is het soms zoeken naar de essentie. De Lay-out van de map kan hier veel aan verhelpen. De tabel met overzicht van de vorming is handig, de timing die erbij staat klopt niet helemaal, maar is wel een goede indicatie.
- De doelstellingen van de filmpjes kloppen niet steeds met hetgeen de ouders eruit halen, wat een zekere flexibiliteit van de trainer vraagt. De concrete handvaten uit de map zouden beter ook in de powerpoint presentatie opgenomen worden.
- Er is veel achtergrondinformatie aanwezig, maar vb. rond wetgeving ontbreekt er nog wat info.
- De map suggereert dat er moet verwezen worden naar de wetgeving, maar dit moet passen in je manier van werken. Het stellingenspel is soms nogal sturend en komt soms nogal belerend over.

Vorming aan 'doorsnee' oudergroep

Hieronder wordt een overzicht gegeven van het aantal vormingen gegeven door de trainer aan de 'doorsnee' oudergroep en het aantal ouders dat per vorming aanwezig was. Ook de gemiddelde tijd die voor de vorming ter beschikking was, werd gerapporteerd (zie tabel 15).

Tabel 15 Overzicht aantal vormingen, aantal ouders en duur vorming per trainer voor de 'doorsnee' oudergroep

	Aantal vormingen	Aantal ouders per vorming	Tijd ter beschikking
Trainer 1	3	5, 10, 15	2u
Trainer 2	2	7,15	2u- 2.30u
Trainer 3	2	2,21	2u
Trainer 4	2	10, 38	2u

Elke trainer had twee uur per vorming ter beschikking. Hiervan vonden drie trainers dit net goed was en 1 trainer vond dit te kort. Deze trainer gaf het voorstel om het filmpje met de papa in de garage er dan eventueel uit te halen. Een trainer haalde aan dat 2u echt wel noodzakelijk is.

Vormingsmap bruikbaar

Aan de trainers werd gevraagd of ze de vormingsmap bruikbaar vonden tijdens de vormingsavond. Twee trainers vonden de map eerder bruikbaar, een trainer beantwoordde dit neutraal.

Opmerking van een trainer:

'Tijdens de vorming maakte ik gebruik van mijn samenvatting van de vormingsmap die ik omgevormd had tot een vormingsleidraad. De map zelf als back-up gebruiken tijdens de vorming lijkt me niet praktisch. Je zou veel te veel moeten pagina's draaien, zoeken naar het juiste onderdeel,… Een leidraad is echt nodig. Bij mij zag deze er als volgt uit: naam van het filmpje. Of ik voor het filmpje nog iets moest meegeven. Kernboodschap die aan bod moest komen na het filmpje. Als er gebruik kon gemaakt worden van een specifieke methodiek en eventueel de stellingen die aan bod kunnen komen en mogelijke reacties en inbreng die ik daarbij kon geven. Alles samen een 7-tal overzichtelijke bladzijden. Dus ik maakte gebruik van de methodieken uit de map maar niet met de map zelf als medium.'

Topics

Alle drie de trainers gaven aan dat alle topics tijdens de vorming besproken werden (de invloed van ouders, communicatie, voorbeeldgedrag, regels en afspraken, als regels en afspraken niet gevolgd worden).

Filmpjes als methodiek

Er werd gevraagd of het gebruik van filmpjes een werkzame methodiek was tijdens de vorming. Hier gaven de vier trainers aan dat dit zeker het geval was.

Opmerking van een trainer:

'De filmpjes vormen de werkelijke meerwaarde van de vorming. Het inleidende filmpje heb ik echter niet gebruikt (het is nogal lang en brengt weinig nieuws).'

Interactieve werkvormen

Er werd ook gevraagd of het gebruik van interactieve werkvormen een werkzame methodiek was tijdens de vorming. Twee trainers vonden dit zeker en vast wel en 2 trainers vond dit eerder wel.

Per werkvorm werd gevraagd een beoordeling, naargelang de bruikbaarheid bij de doelgroep, te geven. 'Open vragen stellen' en het 'stoplichtenspel' werd door de vier trainers als positief beoordeeld. 'Twee keuzes geven' en het 'stellingenspel' werd door drie trainers als positief beoordeeld, en door 1 trainer als negatief. 'Opdelen in kleine groepjes' werd door de drie trainers als negatief beoordeeld en 1 trainer gaf aan deze werkvorm niet gebruikt te hebben.

Interactie

Alle vier de trainers gaven aan dat er vrij veel interactie was tijdens de vorming.

Groepsgrootte

Een tweetal trainers gaf aan dat groepen van 10 tot 15 ouders een ideale groepsgrootte was voor de vorming. Een trainer duidde drie categorieën aan: tussen 5 en 10, tussen 10 en 15 en meer dan 15 ouders. Een andere trainer duidde tussen 10-15 en meer dan 15 ouders aan. Groepen van minder dan 5 ouders was niet aangeraden omdat dit dan te bedreigend kan overkomen. De ouders worden dan wel sterk aangesproken.

Opmerking van een trainer:

'Grote groepen zijn moeilijk hanteerbaar in de interactie'.

Andere opmerkingen

Er moet meer aandacht zijn voor de 'verkoopstrategieën' van de vorming. Links met bestaande organisaties is noodzakelijk.

Een andere trainer somde twee zaken op die nog ontbraken:

- (beperkte) productinfo met cijfermateriaal: dat kan het concept "drugs" tastbaarder maken voor ouders en geeft een idee van het druggebruik in de eigen streek. Het is ook een handig onderwerp om de focus op alcohol en tabak te leggen.
- 3M: het mens-middel-milieu-model is steeds herkenbaar en handig om druggebruik in een ruimere context te plaatsen en om de zinvolheid van een bredere blik op je kind te duiden.

Vorming aan kwetsbare oudergroepen

Hieronder wordt een overzicht gegeven van het aantal vormingen gegeven door de trainer aan de ‘kwetsbare’ oudergroep en het aantal ouders dat per vorming aanwezig was. Ook de gemiddelde tijd die voor de vorming ter beschikking was, werd gerapporteerd (zie tabel 16).

Tabel 16 Overzicht aantal vormingen, aantal ouders en duur vorming per trainer voor de ‘kwetsbare’ oudergroep

	Aantal vormingen	Aantal ouders per vorming	Tijd ter beschikking
Trainer 1	1	8	1.30u
Trainer 2	1	10	2u
Trainer 3	1	10	2u

Twee trainers hadden twee uur ter beschikking voor de vorming, een hiervan vond dit net voldoende maar het mocht zeker niet korter zijn en 1 trainer vond dit toch te kort. De trainer die anderhalf uur ter beschikking had vond dit eveneens iets te kort.
Een trainer gaf aan dat de ouders die aanwezig waren niet tot de beoogde doelgroep behoorden. De groep bestond uit ouders van multi-problem gezinnen waarbij druggebruik en alcoholgebruik bij de (ex-) partner voorkomt of waar het thema moeilijk bespreekbaar is door het geloof.

Vormingsmap bruikbaar

Aan de trainers werd gevraagd of ze de vormingsmap bruikbaar vonden tijdens de vormingsavond.
1 trainer vond de map eerder bruikbaar, maar vooral voorafgaandelijk aan de vorming. Een trainer beantwoordde dit neutraal en 1 trainer vond de map eerder niet bruikbaar. Hierbij gaf de trainer aan dat enkel de filmpjes bruikbaar waren. Factoren zoals tijdsgebrek, taal, geloof,… speelden hierbij een belangrijke rol.
Er werd hier expliciet gevraagd of de leidraad voldoende was afgestemd op de kwetsbare doelgroep. Een trainer vond dat de map niet voldoende was afgestemd op de kwetsbare doelgroep, met name een allochtone maatschappelijk kwetsbare groep. De overige twee trainers vonden dat de vormingsmap wel voldoende was afgestemd op de kwetsbare doelgroep.

Topics

Een trainer gaf aan dat alle topics tijdens de vorming besproken werden (de invloed van ouders, communicatie, voorbeeldgedrag, regels en afspraken, als regels en afspraken niet gevolgd worden).

De twee overige trainers zeiden dat niet alle topics besproken werden. Bij de ene trainer kwam communicatie en regels en afspraken aan bod. Bij de andere trainer kwam de invloed van ouders, communicatie en voorbeeldgedrag aan bod.

Filmpjes als methodiek

Er werd gevraagd of het gebruik van filmpjes een werkzame methodiek was tijdens de vorming. Hier gaven twee trainers aan dat de filmpjes soms wel en soms niet een werkzame methodiek waren tijdens de vorming. Een trainer vond de filmpjes zeker en vast een werkzame methodiek tijdens de vorming.

Interactieve werkvormen

Er werd ook gevraagd of het gebruik van interactieve werkvormen een werkzame methodiek was tijdens de vorming. Twee trainers vonden dit eerder wel en 1 trainer vond dit zeker wel.

Per werkvorm werd gevraagd een beoordeling, naargelang de bruikbaarheid bij de doelgroep, te geven.

Alle drie de trainers vonden de werkvorm 'twee keuzes geven' bruikbaar tijdens de vorming, twee trainers beoordeelden 'open vragen stellen' als positief. 'Opdelen in klein groepjes' werd door twee trainers als niet bruikbaar en door een trainer als wel bruikbaar bevonden tijdens de vorming. Twee trainers beoordeelden het 'stellingenspel' als negatief en een trainer gaf aan die werkvorm niet te hebben gebruikt. Een trainer vond het 'stoplichtenspel' wel bruikbaar, een vond het niet bruikbaar en een trainer gaf aan de werkvorm niet gebruikt te hebben tijdens de vorming.

Een trainer gaf nog de opmerking dat het gesprek op zich het belangrijkste instrument is.

Interactie

Alle drie de trainers gaven aan dat er vrij veel interactie was tijdens de vorming.

Groepsgrootte

Voor een vorming aan kwetsbare oudergroepen gaven twee trainers aan dat groepen tussen de 5 en 10 ouders een ideale groepsgrootte is. Een trainer vond tussen de 10 en 15 ouders een ideale groepsgrootte.

Discussie

Uit de vergelijkende analyses van de samenstelling van de interventie- en controlegroep blijkt dat de vorming, ondanks de puur preventieve insteek en dus in de eerste plaats gericht naar ouders die nog geen problemen ervaren, toch vooral ouders bereikt waarvan de kinderen reeds met tabak, alcohol en/of cannabis in contact zijn gekomen en die mogelijks reeds enige moeilijkheden ondervinden.

Een aantal positieve interventie-effecten konden, ondanks de relatief korte interventie van één vormingsavond, worden vastgesteld. De resultaten geven aan dat er een significant effect is op de eigen-effectiviteit ten aanzien van het maken van afspraken rond middelengebruik. Ouders uit de interventiegroep zien zichzelf meer in staat om afspraken te maken rond middelengebruik van hun kind. Tevens geven ouders uit de interventiegroep aan na de vorming ook meer regels te stellen en afspraken te maken met hun kind rond middelengebruik. Dit positief interventie-effect kan verklaard worden door het feit dat er tijdens de vorming veel praktische tips en handvaten werden aangereikt in het stellen van regels en afspraken. Het aanreiken van concrete tips sluit ook nauw aan bij de verwachtingen van de deelnemende ouders. Op vlak van communicatie is er een randsignificant effect, waarbij we zien dat de ouders uit de interventiegroep frequenter communiceren met hun kind omtrent middelengebruik. Deze twee gedragingen (grenzen stellen en het gesprek aangaan) zijn ook relatief makkelijk toe te passen op korte termijn en het effect ervan kan gemeten worden na een korte follow up periode van vier weken. Deze korte follow-up periode na de eenmalige vormingsavond kan eveneens een verklaring zijn voor het ontbreken van een interventie-effect voor de kwaliteit van de ouder-kind-relatie. Een termijn van vier weken is vrij beperkt om reeds een verandering in de ouder-kind relatie te kunnen bewerkstelligen, daarnaast speelt ook een veelheid aan factoren een rol in de kwaliteit van een dergelijke relatie.

Er werd geen interventie effect gevonden voor de mate waarin ouders weten waar ze terecht kunnen voor informatie rond middelengebruik. Echter, dit was geen onmiddellijk doel van de interventie en tijdens de vorming werd er – uitgezonderd van een postkaart met de link naar de Druglijn – geen informatie gegeven over waar ouders voor dergelijke info terecht kunnen. Wel wordt er een significant tijdseffect gevonden, waarbij de kennis voor beide groepen toeneemt. Een verklaring voor dit tijdseffect kan mogelijks gevonden worden in de algemene tekst die naar de ouders van de controlegroep werd gestuurd. Deze tekst omvatte algemene informatie omtrent opvoeden en middelengebruik alsook een duidelijke vermelding van de Druglijn. Tevens kan het zijn

dat de bevraging bij de ouders uit de controlegroep de interesse omtrent het thema heeft aangewakkerd en hen heeft aangespoord om zich er wat meer in te verdiepen.
Er werd geen interventie effect gevonden voor de eigen-effectiviteit in het voorkomen van middelengebruik. Een mogelijke verklaring hiervoor kan gevonden worden in het feit dat ouders uit de interventiegroep reeds geconfronteerd worden met middelengebruik van hun kind, wat een negatieve invloed kan hebben op de algemene eigen-effectiviteit om middelengebruik te voorkomen.
Verder zien we ook dat voor een aantal variabelen een plafondeffect optreedt. We zien dat de algemene kennis omtrent middelengebruik en monitoring reeds op baseline vrij hoog is bij de deelnemers aan de vorming. Ook voor modeling valt op dat de ouders reeds op de premeting een hoge score rapporteren. Een verklaring kan worden gevonden in de normgeladenheid van de vraag ('*Ik geef als ouder het goede voorbeeld*') wat mogelijks geresulteerd heeft in sociaal wenselijke antwoorden. Verder kan vermeld worden dat ouders mogelijks naar aanleiding van de vorming hun eigen voorbeeldgedrag kritischer zijn gaan beoordelen met als gevolg dat de score op de postmeting niet verder is gestegen.

Data uit de procesevaluatie geven aan dat de vorming positief onthaald werd, zowel door de doelgroep als door de trainers. De ouders gaven aan dat de praktische aspecten van de vorming goed waren. Zowel het tijdstip, de duur, de locatie en de communicatie omtrent deze aspecten werd als positief beoordeeld. Echter, gezien enkel de deelnemers van de vorming werden bevraagd, hebben we geen zicht op mogelijke praktische hindernissen bij de niet-deelnemers.
Ook inhoudelijk werd de vorming positief onthaald. De inhoud was gevarieerd, niet saai, niet te moeilijk uitgelegd en leerrijk. De filmpjes werden als zeer positief beoordeeld en ook de mogelijkheid om vragen te stellen werd geapprecieerd. Wel was er nood aan meer diepgaande gesprekken alsook aan meer voorbeeldgesprekken met kinderen omtrent middelengebruik. Alle ouders gaven aan dat ze de vorming aan andere ouders zouden aanraden.

De beoordeling van de trainers omtrent de vorming was algemeen genomen positief. De inhoud (werkvormen, achtergrondinformatie,…) van de vormingsmap werd door de trainers als goed beoordeeld. De structuur en de lay-out van de map was voor verbetering vatbaar. De map leek bruikbaar voor zowel de 'doorsnee' als de 'kwetsbare' oudergroep. Er werd ook aangegeven dat de map vooral bruikbaar is ter voorbereiding van de vorming en niet zozeer tijdens de vorming. Zoals verwacht, bleek dat het vormingsmateriaal en de filmfragmenten onvoldoende aangepast waren voor allochtone ouders. Ook de multi-problem gezinnen (ruimere problematiek dan de 'kwetsbare

oudergroep') lijken tevens niet de juiste doelgroep voor een dergelijke vorming. Een duidelijke afbakening van doelgroep bij de ruimere implementatie van de vorming is dan ook aangewezen. Bij kwetsbare ouders is het belangrijk om de vorming op een aangepaste manier te brengen.

Bij de 'doorsnee' oudergroep is een gemiddelde duur van de vorming van twee uur voldoende om alle topics te bespreken. Bij de 'kwetsbare' oudergroep, lijkt het aangewezen om wat meer tijd te voorzien. Algemeen genomen werden de filmpjes als een werkzame methodiek ervaren bij beide oudergroepen.

Wat betreft de interactieve werkvormen zien we een verschil in bruikbaarheid afhankelijk van de oudergroep. Bij de 'doorsnee' oudergroep worden vooral 'open vragen stellen' en het 'stoplichtenspel' als positief ervaren, terwijl dit bij de 'kwetsbare' oudergroepen eerder 'twee keuzes' en 'open vragen stellen' is. In beide groepen werd aangegeven dat 'opdelen in kleine groepjes' niet bruikbaar was. Een groepsgrootte van 5 à 10 voor de 'kwetsbare' oudergroepen en 10 à 15 voor de 'doorsnee' oudergroepen lijkt ideaal.

Op vlak van werving, werd vermeld dat er meer aandacht moet zijn voor de 'verkoopstrategie' van de vorming, een link met bestaande organisaties blijkt hierin belangrijk.

Conclusie

De pilootevaluatie van een eenmalige vormingsavond met als doel het verhogen van de beschermende opvoedingsvaardigheden van ouders van adolescenten resulteert in het verhogen van de eigen effectiviteit om afspraken te maken omtrent middelengebruik met hun kinderen op korte termijn en in het daadwerkelijk verhogen van het maken van afspraken met hun kind , tevens communiceren ze meer na de interventie. De resultaten geven ook aan dat ouders die naar de vorming komen reeds een minimale kennis hebben over middelengebruik. De vormingen werden door de ouders positief geëvalueerd.

Mits een aantal beperkte bijsturingen is het ontwikkelde materiaal bruikbaar voor de trainers en ook geschikt voor het werken met ouders uit kwetsbare groepen. Voor allochtonen en multi-problem gezinnen is een aangepaste benadering nodig.

Bijlagen

Bijlage 1 Vragenlijst effectevaluatie

Evaluatie

Heel wat in huis

Beste ouder,

U neemt deel aan een vorming voor ouders over het voorkomen van tabak-, alcohol- en druggebruik door jongeren. Deze vorming is nieuw en wordt daarom geëvalueerd door middel van vragenlijsten. De evaluatie van de vorming zal gebruikt worden om het pakket te verbeteren en nog meer af te stemmen op de vragen van ouders met pubers. ***Uw mening*** *is dan ook van erg* ***groot belang****.*

Het invullen van de vragenlijst zal ongeveer een 15-tal minuten in beslag nemen en de vragenlijst is anoniem.

U krijgt een tweede vragenlijst over 4 weken.

Na de vorming krijgt u nog korte vragen over het verloop van de vorming zelf.

Hartelijk dank voor uw medewerking!

Instructie:

Lees elke vraag goed door, maar denk er niet te lang over na. Kies het antwoord dat het beste bij jou past en kruis het hokje aan. Als je een antwoord wilt veranderen, kun je dat door het verkeerd ingevuld antwoord te doorkrassen en alsnog het goede antwoord aan te duiden.

Koppeling met tweede vragenlijst

Onderstaande vragen dienen om uw antwoorden op deze vragenlijst te kunnen koppelen aan uw antwoorden op een tweede vragenlijst over 4 weken. Op basis van deze vragen is het niet mogelijk om uw identiteit te achterhalen.

1. **Wat is de EERSTE letter van uw VOORNAAM?**

   ____

2. **Wat is de LAATSTE letter van uw ACHTERNAAM?**

   ____

3. **Wat is de EERTSE letter van uw GEBOORTEMAAND?**

   ____

4. **Wat is het LAATSTE cijfer van uw GEBOORTEDAG?**

   ____

5. **Wat is de EERSTE LETTER van uw GEBOORTESTAD?**

   ____

Algemeen

1. **Hoeveel kinderen heeft u? (voor samengestelde gezinnen: vul het aantal kinderen in dat meestal bij u woont).**

   _______ kinderen

2. **Wat is de leeftijd van uw kinderen?**

   - ☐ Kind 1: ______ jaar
   - ☐ Kind 2: ______ jaar
   - ☐ Kind 3: ______ jaar
   - ☐ Kind 4: ______ jaar
   - ☐ Kind 5: ______ jaar

   Vaak is het zo dat ouders verschillend reageren naargelang de leeftijd of het geslacht van hun kinderen. Vandaar dat het eenvoudiger is om deze vragenlijst in te vullen met <u>één kind</u> in het achterhoofd. Geef daarom ook aan voor welk kind (v.b. kind 2) u deze vragenlijst invult.

Ik vul de vragenlijst in met kind _______in mijn achterhoofd

Over jezelf

3. Duid aan in welke mate u akkoord gaat met onderstaande zinnen:

	Akkoord	Niet akkoord
Kinderen jonger dan 16 jaar drinken beter geen alcohol.	☐	☐
Op zoek gaan naar bewijzen als ik vermoed dat mijn kind tabak, alcohol of drugs gebruikt, is een goed idee.	☐	☐
'Als ouder bied je je kind beter zelf geen alcohol aan.	☐	☐
Kinderen van ouders die tabak, alcohol of drugs gebruiken, hebben meer kans dat later ook te doen.	☐	☐
Als je kind de regels of afspraken overtreedt, moet je altijd reageren.	☐	☐

4. In welke mate …

	Zeker niet	Eerder niet	Soms wel/ soms niet	Eerder wel	Zeker wel
heeft u het gevoel dat u het **tabakgebruik** van uw kind kan voorkomen?	☐	☐	☐	☐	☐
heeft u het gevoel dat u **alcoholgebruik** van uw kind kan voorkomen?	☐	☐	☐	☐	☐
heeft u het gevoel dat u het **illegale druggebruik** (vb. cannabis) van uw kind kan voorkomen?	☐	☐	☐	☐	☐
weet u waar u terecht kan voor meer informatie over **tabakgebruik** en opvoeding?	☐	☐	☐	☐	☐
weet u waar u terecht kan voor meer informatie over **alcoholgebruik** en opvoeding?	☐	☐	☐	☐	☐
weet u waar u terecht kan voor	☐	☐	☐	☐	☐

meer informatie over **illegaal druggebruik** en opvoeding?					

5. **Welk van de volgende zinnen over tabakgebruik past het best bij uw kind?**

☐ Mijn kind heeft nog nooit gerookt

☐ Mijn kind probeert roken af en toe uit

☐ Mijn kind rookt

☐ Ik weet het niet

6. **Welk van de volgende zinnen over alcoholgebruik past het best bij uw kind?**

☐ Mijn kind heeft nog nooit alcohol gedronken

☐ Mijn kind probeert alcohol af en toe uit

☐ Mijn kind drinkt alcohol

☐ Ik weet het niet

7. **Welk van de volgende zinnen over cannabisgebruik past het best bij uw kind?**

☐ Mijn kind heeft nog nooit cannabis gebruikt

☐ Mijn kind probeert cannabis af en toe uit

☐ Mijn kind gebruikt cannabis

☐ Ik weet het niet

8. **Duid aan in welke mate u akkoord gaat met onderstaande zinnen**

   ➔ ***Deze vraag is enkel van toepassing als uw kind nu nog niet rookt, geen alcohol drinkt of geen cannabis gebruikt.***

	Helemaal akkoord	Eerder akkoord	Noch akkoord/ noch niet akkoord	Eerder niet akkoord	Helemaal niet akkoord
Ik kan voorkomen dat mijn kind **alcohol** gaat gebruiken voor de leeftijd van 16 jaar	☐	☐	☐	☐	☐

Ik kan voorkomen dat mijn kind **tabak** gaat gebruiken	☐	☐	☐	☐	☐
Ik kan voorkomen dat mijn kind **illegale drugs** gaat gebruiken	☐	☐	☐	☐	☐

9. Duid aan in welke mate u akkoord bent met onderstaande zinnen.

	Helemaal akkoord	Eerder akkoord	Noch akkoord/ noch niet akkoord	Eerder niet akkoord	Helemaal niet akkoord
Ik zie mezelf in staat om afspraken te maken met mijn kind rond tabak-, alcohol- en druggebruik	☐	☐	☐	☐	☐
Ik geef als ouder het goede voorbeeld	☐	☐	☐	☐	☐

	Ja	Nee
Ik leg aan mijn kind uit wat de gevolgen zijn van tabak, alcohol en illegale drugs	☐	☐
Ik zeg tegen mijn kind dat ik niet wil dat hij/ zij tabak, alcohol en/ of drugs gebruikt	☐	☐

10. Duid aan in welke mate u akkoord bent met onderstaande zinnen.

	Helemaal akkoord	Eerder akkoord	Noch akkoord/noch niet akkoord	Eerder niet akkoord	Helemaal niet akkoord
Ik heb belangstelling voor de bezigheden van mijn kind	☐	☐	☐	☐	☐
Ik vertrouw mijn kind	☐	☐	☐	☐	☐

11. Mijn kind en ik kunnen makkelijk met elkaar praten over onze opvattingen over tabak-, alcohol- en druggebruik.

☐ Helemaal akkoord
☐ Eerder akkoord
☐ Noch akkoord/ noch niet akkoord
☐ Eerder niet akkoord
☐ Helemaal niet akkoord

12. **U krijgt telefoon van de directeur om te zeggen dat uw zoon/ dochter (15 jaar) aan de fietsenstalling bij een groepje jongens/ meisjes stond dat cannabis aan het roken was. Uw zoon/ dochter moet daarom woensdag een uur nablijven op school.**
Hoe gaat u hiermee om?

☐ Ik zou mij eens goed kwaad maken en hem/ haar duidelijk zeggen wat de regels zijn. Cannabis is verboden (illegaal) en mijn zoon/ dochter mag het niet.

☐ Ik zou zeggen dat ik erg teleurgesteld in hem/ haar zou zijn, mocht hij/ zij cannabis roken.

☐ Ik bespreek dit met mijn zoon/ dochter en probeer uit te leggen waarom ik niet wil dat hij/ zij cannabis gebruikt.

13. **Hoe vaak heeft u in de afgelopen maand:**

	Nooit	Zelden	Af en toe	Vaak	Heel vaak
… met uw kind gepraat over **alcohol**	☐	☐	☐	☐	☐
… met uw kind gepraat over **tabak**	☐	☐	☐	☐	☐
… met uw kind gepraat over **cannabis**	☐	☐	☐	☐	☐
...met uw kind gepraat over de risico's van tabak-, alcohol- en druggebruik?	☐	☐	☐	☐	☐
...met uw kind gepraat over hoe hij/zij de druk van leeftijdgenoten om tabak, alcohol of illegale drugs te gaan gebruiken kan weerstaan?	☐	☐	☐	☐	☐

14. **Duid aan in welke mate u akkoord gaat met onderstaande stellingen.**

	Helemaal akkoord	Eerder akkoord	Noch akkoord/ noch niet akkoord	Eerder niet akkoord	Helemaal niet akkoord
Mensen die zelf roken, kunnen tegen hun kinderen zeggen dat ze dat niet mogen.	☐	☐	☐	☐	☐
Ik zeg aan mijn kind waarom ik zelf wel eens alcohol drink	☐	☐	☐	☐	☐
Ik laat mijn kind af en toe thuis alcohol drinken, zo leert hij/zij er verstandig mee om te gaan.	☐	☐	☐	☐	☐

Wat ik vroeger als kind deed, mag mijn kind nu ook.	☐	☐	☐	☐	☐
Ouders die roken, hebben meer kans dat hun kinderen dat ook gaan doen.	☐	☐	☐	☐	☐
Ouders die roken, kunnen toch voorkomen dat hun kinderen dat ook gaan doen.	☐	☐	☐	☐	☐

15. **Duid aan in welke mate u akkoord gaat met onderstaande zinnen.**

	Helemaal akkoord	Eerder akkoord	Noch akkoord/ noch niet akkoord	Eerder niet akkoord	Helemaal niet akkoord
Ik stel regels/ afspraken omtrent tabakgebruik	☐	☐	☐	☐	☐
Ik stel regels/ afspraken omtrent alcoholgebruik	☐	☐	☐	☐	☐
Ik stel regels/ afspraken omtrent druggebruik	☐	☐	☐	☐	☐
Mijn kind weet wat de gevolgen zijn als hij/zij de regels of afspraken overtreedt	☐	☐	☐	☐	☐

16. **Duid aan in welke mate u akkoord gaat met onderstaande zinnen.**

	Helemaal akkoord	Eerder akkoord	Noch akkoord/ noch niet akkoord	Eerder niet akkoord	Helemaal niet akkoord
Ik ken de vrienden van mijn kind	☐	☐	☐	☐	☐
Ik weet steeds waar mijn kind is	☐	☐	☐	☐	☐
Ik toon interesse in de hobby's van mijn kind	☐	☐	☐	☐	☐
Ik weet hoe mijn kind zich voelt	☐	☐	☐	☐	☐

17. **Naast de school van uw 14-jarige dochter/ zoon is er een pleintje waar veel leerlingen na schooltijd verzamelen. U wil niet dat uw dochter/ zoon na school naar het pleintje gaat en u heeft haar/hem dit ook gezegd. Na school moet zij/hij huiswerk maken en niet zomaar wat staan hangen. U heeft de indruk dat er trouwens veel oudere leerlingen bij zijn die**

staan te roken. De beste vriendin/ vriend van uw dochter/ zoon mag er wel naartoe en op een dag lapt uw dochter/ zoon de regel aan haar/ zijn laars. Zij/ hij komt donderdag een uur later dan normaal naar huis. Bovendien vindt u dat zij/ hij naar sigaretten ruikt.

Hoe gaat u hiermee om?

☐ Ik zou haar/ hem straffen (vb door middel van huisarrest)

☐ Ik zou zeggen dat ik teleurgesteld ben in haar/ zijn gedrag

☐ Ik zou praten met haar/ hem over waarom ze/ hij er toch naartoe is gegaan en een zinvolle uitleg geven waarom ik dit liever niet heb.

Afronding

18. Wat is uw geboortedatum?

Dag: _________maand: ________ jaar:________________

19. Wie heeft de vragenlijst ingevuld?

☐ Moeder
☐ Vader
☐ Andere:____

20. Wat is uw gezinssamenstelling?

☐ Gehuwd
☐ Alleenstaand
☐ Samenwonend
☐ Gescheiden
☐ Nieuw samengesteld gezin

21. Heeft u verder gestudeerd na het middelbaar onderwijs?

☐ Ja
☐ Nee

22. Heeft uw partner verder gestudeerd na het middelbaar onderwijs?

☐ Ja
☐ Nee

Bedankt voor het invullen van de vragenlijst!

Bijlage 2 tekst ouders controlegroep

TABAK-, ALCOHOL-, EN DRUGGEBRUIK DOOR JE TIENER VOORKOMEN

Hoe kan je je kind verstandig leren omgaan met alcohol? Hoe kan je voorkomen dat je kinderen tabak of drugs gaan gebruiken?

Ook al ervaar je dat niet altijd zo, als ouder heb je heel wat in huis om je tieners te helpen gezonde keuzes te maken. Erover praten en grenzen stellen, is de basis.

Hier vind je een overzicht van de belangrijkste tips voor ouders. Meer informatie kan je vinden op www.druglijn.be/ouders.

MIJN INVLOED ALS OUDER

Onderschat jezelf niet. Als ouder heb je invloed op je kinderen. Je kan tabak-, alcohol- of druggebruik voorkomen, of op zijn minst uitstellen. Als je kinderen toch roken of drinken, dan kan je dat nog steeds binnen de perken houden. Je hebt vaak meer invloed dan je zelf beseft. Jongeren hechten waarde aan de mening van hun ouders, ook al laten ze dat niet altijd merken.

PRATEN MET JE PUBER OVER TABAK, ALCOHOL EN DRUGS

Praten is belangrijk. In een rustig gesprek geef je je jongere niet alleen jouw mening, je komt tegelijkertijd ook te weten wat hij of zij zelf over het onderwerp denkt. Praten creëert

openheid en geeft je de kans om over de verschillende aspecten van alcohol, tabak en drugs te praten. Zo wordt het makkelijker om duidelijke grenzen te stellen.

TIPS

- Praat over tabak, alcohol en drugs vóór je kind ermee in aanraking komt. De overgang naar het secundair onderwijs is een goed moment.
- Praat erover wanneer jijzelf en je kind rustig zijn en open staan voor een gesprek.
- Praten betekent ook aandachtig naar je kind luisteren.
- Geef duidelijk je mening. Vertel dat je liever niet wil dat je kind rookt, alcohol drinkt of cannabis gebruikt. Toon daarbij oprecht wat je voelt.
- Je moet voor zo'n gesprek niet alles weten over tabak, alcohol of drugs.
- Geef je kind een eerlijk en volledig beeld. Beperk het gesprek dus niet tot de risico's, maar maak ook duidelijk waarom sigaretten, drank en drugs voor veel mensen net heel aantrekkelijk zijn.

HET GOEDE VOORBEELD GEVEN

Door zelf niet te roken, geen cannabis te gebruiken en gezond om te gaan met alcohol, geef je alvast zelf het goede voorbeeld. Maar ook als dat niet altijd zou lukken, kan je nog steeds voorkomen of uitstellen dat je kinderen gaan roken, drinken of blowen. Duidelijke grenzen zijn erg belangrijk, ook wanneer je als ouder zelf gebruikt.

TIPS

- Geef zoveel mogelijk zelf het goede voorbeeld.
- Praat over je eigen gebruik en leg uit waarom je rookt of wel eens alcohol drinkt. Wees eerlijk en zeg bijvoorbeeld dat je het moeilijk vindt om te stoppen.
- Minderjarigen zijn kwetsbaarder voor de gezondheidsrisico's (bijvoorbeeld op de hersenen) van tabak, alcohol en drugs. Daarom zijn de regels voor kinderen en jongeren strenger.

REGELS EN AFSPRAKEN MAKEN

Stel duidelijke grenzen:

- Alcohol
  - onder 16 jaar geen alcohol
  - na 16 jaar zijn afspraken nodig (wat, waar, wanneer, hoeveel)
  - onder 18 jaar geen sterke drank
- Geen tabak
- Geen cannabis

TIPS

- Duidelijke regels en afspraken over tabak, alcohol en drugs zijn noodzakelijk voor alle leeftijden
- Luister naar je kind bij het maken van afspraken. Probeer tot een compromis te komen.
- Hoe ouder je kind is, hoe meer je met hem of haar over afspraken moet overleggen.
- Leg aan je kind uit waarom een bepaalde regel of afspraak nodig is.
- Sta met je partner of ex-partner op één lijn, hanteer dezelfde regels en afspraken
- Als je kind al rookt of alcohol drinkt, maak dan concrete afspraken: waar, wanneer en hoeveel mag er gebruikt worden? Waarmee moet je kind dan rekening houden (vb. niet met de fiets rijden als je gedronken hebt)?

JE KIND OPVOLGEN

Probeer op de hoogte te blijven van waar je kind mee bezig is en met wie. Met wie spreekt je kind woensdagmiddag na school af? Met wie pendelt hij of zij naar school? Waar gaan ze vaak uit? …

Zo toon je aan je kind dat je geïnteresseerd bent in zijn vrienden, hobby's en interesses. Tegelijkertijd kom je zo te weten wanneer het nodig is om ergens regels of afspraken over te maken .

TIPS

- Toon interesse in wat je kind graag doet, in zijn of haar hobby's en vrienden.
- 'Opvolgen' betekent niet 'controleren'. Vraag naar de activiteiten van je kind, zonder het gevoel te geven dat je hem of haar daarin niet vertrouwt.

ALS REGELS EN AFSPRAKEN NIET NAGELEEFD WORDEN

Als je zoon of dochter zich niet aan de afspraak heeft gehouden, reageer je best duidelijk. Wanneer de emoties bekoeld zijn, ga je een rustig gesprek aan. Over de gevolgen van zo'n overtreding heb je best al op voorhand nagedacht.

TIPS

- Leg de gevolgen van een overtreding op voorhand vast. Overleg daarover met je kind.
- Zorg dat je kind weet welke straf er volgt als hij of zij zich niet aan de afspraken of regels houdt.
- Voer de straf ook consequent uit en maak geen uitzonderingen.
- Luister na een overtreding aandachtig naar het verhaal van je kind, zonder meteen te (ver)oordelen. Hoe komt het dat hij of zij de regel of afspraak niet gevolgd heeft?
- Toon je eigen gevoelens. Vertel bijvoorbeeld dat je ongerust was en waarom.

EEN GOEDE BAND MET JE KIND

Een kind dat zich thuis goed voelt, staat sterker in zijn of haar schoenen. Daarom is een goede band met je kind erg belangrijk. Ook al heb je het gevoel dat het niet goed zit, je kan er altijd in kleine stapjes aan werken.

TIPS

- Toon interesse voor de totale persoon van je kind.
- Luister naar wat je kind bezighoudt.
- Heb oog voor wat je kind goed doet.
- Geef complimenten wanneer die terecht zijn en toon affectie.
- Geef kinderen (kleine) verantwoordelijkheden.
- Probeer in gesprek te blijven met je kind.

Met al deze tips in handen kan jij als ouder voorkomen dat je kind tabak, alcohol of drugs gaat gebruiken. Het belangrijkste is dat je vertrouwen hebt in je eigen kunnen.

Bijlage 3 Vragenlijst procesevaluatie ouders

BEOORDELING

Vormingsavond

Beste ouder,

Ter afsluiting van de vorming die u net heeft gevolgd, zouden wij u willen vragen om deze korte vragenlijst in te vullen. Met deze vragenlijst willen we peilen naar uw mening en algemene tevredenheid over deze avond. Op basis van deze vragenlijsten kunnen we de vorming verbeteren en nog meer af te stemmen op de vragen van ouders met pubers.

***Uw mening** is dan ook van erg **groot belang**.*

---

1. **Via welk kanaal hebt u gehoord over de infoavond?** *(u mag meerdere antwoorden aanduiden)*

☐ Via de school van mijn kind

☐ Via mijn huisarts (vb. via folders in de wachtzaal)

☐ Via het OCMW

☐ Via de lokale vereniging

☐ Via folders in de buurt

☐ Via Facebook

☐ Andere: ____

2. **Wat vond u van…**

het tijdstip van de vorming

☐ Te vroeg

☐ Net goed

☐ Te laat

de duur van de vorming:

☐ Te lang

☐ Net goed

☐ te kort

3. **Heeft u een voorkeur voor een bepaalde dag in week om deze vorming bij te wonen?**

☐ Ja, welke? ____

☐ Nee

4. **Volgt u de vorming het liefst:**

☐ In de voormiddag

☐ In de namiddag

☐ ’s Avonds

5. **Geef aan in welke mate u akkoord gaat met onderstaande zinnen.**

	Helemaal niet akkoord	Niet akkoord	Noch akkoord/ noch niet akkoord	Eerder akkoord	Helemaal akkoord
Ik wist op voorhand goed waar de vorming over zou gaan	☐	☐	☐	☐	☐
Ik was goed op de hoogte van de locatie en het tijdstip van de vorming	☐	☐	☐	☐	☐
Ik vind het goed dat je op voorhand niet moest inschrijven voor de vorming.	☐	☐	☐	☐	☐
De locatie van de vorming was goed	☐	☐	☐	☐	☐
De inhoud van de vorming zat goed in elkaar	☐	☐	☐	☐	☐
De uitleg in de vorming was niet te moeilijk	☐	☐	☐	☐	☐
Ik heb nood aan een vervolg op deze vorming	☐	☐	☐	☐	☐
De inhoud van de vorming was voldoende gevarieerd	☐	☐	☐	☐	☐
De vorming was saai	☐	☐	☐	☐	☐
De filmpjes zijn een goede manier om bepaalde thema’s in te leiden	☐	☐	☐	☐	☐
De vorming was interessant	☐	☐	☐	☐	☐
De vorming leerrijk	☐	☐	☐	☐	☐
Er was voldoende ruimte om vragen te stellen	☐	☐	☐	☐	☐

6. **De vorming voldeed aan mijn verwachtingen:**

☐ helemaal akkoord

☐ akkoord

☐ noch akkoord/ noch niet akkoord

☐ eerder niet akkoord

☐ helemaal niet akkoord

7. **Ik zou de vorming ook aan andere ouders aanraden:**

☐ helemaal akkoord

☐ akkoord

☐ noch akkoord/ noch niet akkoord

☐ eerder niet akkoord

☐ helemaal niet akkoord

8. **Bent u van plan om verder op zoek te gaan naar informatie op de website?**

☐ Ja

☐ Nee

☐ Ik weet het nog niet

9. **Dit ontbrak voor mij tijdens de vorming:**

____
____
____

10. **Geef een algemene beoordeling van de vorming.**

1	***2***	***3***	***4***	***5***	***6***	***7***	***8***	***9***	***10***
Heel negatief				***neutraal***					***Heel positief***

11. **Andere ideeën omtrent de vorming kunt u hieronder kwijt.**

____
____
____

Bedankt om deze vragenlijst in te vullen!

Bijlage 4 Vragenlijst procesevaluatie trainers

EVALUATIE 'HEEL WAT IN HUIS'

Trainers

Deel 1: Vormingsmap

1. **Beoordeling vormingsmap**

	Helemaal niet akkoord	Niet akkoord	Noch akkoord/ noch niet akkoord	Eerder akkoord	Helemaal akkoord
De inhoud van de map is duidelijk	☐	☐	☐	☐	☐
De werkvormen in de map zijn duidelijk	☐	☐	☐	☐	☐
De map heeft een goede structuur	☐	☐	☐	☐	☐
De map is voldoende praktisch en reikt concrete handvaten aan	☐	☐	☐	☐	☐
De map heeft een aantrekkelijke lay-out	☐	☐	☐	☐	☐
Er staat voldoende achtergrondinformatie in de map	☐	☐	☐	☐	☐

2. **Geef een algemene beoordeling van de vormingsmap**

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Heel negatief				*neutraal*					*Heel positief*

3. **Andere opmerkingen/ suggesties omtrent de vormingsmap kan je hieronder kwijt:**

____

____

____

____

____

____

____

Deel 2: Vorming doorsnee oudergroepen

1. **Hoeveel vormingen gaf je aan een doorsnee oudergroep?**

   _______________vormingen

2. **Hoeveel ouders waren er aanwezig op de vorming(en)?**

   Vorming 1: ________ ouders
   Vorming 2: ________ ouders
   Vorming 3: ________ ouders

3. **Kwamen de aanwezige ouders overeen met de beoogde doelgroep?** (o.a. ouders met kinderen tussen leeftijd van 10-15 jaar, ouders van kinderen zonder reeds aanwezige drugproblematiek,…)

   ☐ Ja, want …____

   ____

   ☐ Neen, want …____

   ____

4. **Hoeveel tijd had je ter beschikking voor de vorming(en)?**

   ____

5. **Wat vond je van de tijd die je ter beschikking had voor de vorming(en)?**

   ☐ Veel te kort

   ☐ Iets te kort

   ☐ Net goed

   ☐ Iets te lang

   ☐ Veel te lang

Opmerkingen:

____

____

6. **Was de vormingsmap bruikbaar <u>tijdens de vormingsavond</u>?**

☐ Ja, zeker en vast bruikbaar

☐ Ja, eerder wel bruikbaar

☐ Soms wel/ soms niet bruikbaar

☐ Eerder niet bruikbaar

☐ Helemaal niet bruikbaar

Opmerkingen:

____

____

7. **Heb je alle topics kunnen bespreken?**

☐ Ja

☐ Nee → duid aan welke je **<u>wel</u>** hebt **besproken** ?

☐ De invloed van ouders

☐ Communicatie

☐ Voorbeeldgedrag

☐ Regels en afspraken

☐ Als regels en afspraken niet gevolgd worden

8. **Was het gebruik van <u>filmpjes</u> een werkzame methodiek tijdens de vorming(en)?**

☐ Ja, zeker en vast

☐ Ja, eerder wel

☐ Soms wel/ soms

☐ Eerder niet

☐ Helemaal niet

Opmerkingen:

____

____

9. Was het gebruik van <u>interactieve werkvormen</u> een werkzame methodiek tijdens de vorming(en)?

☐ Ja, zeker en vast

☐ Ja, eerder wel

☐ Soms wel/ soms

☐ Eerder niet

☐ Helemaal niet

Opmerkingen:

____

____

10. Welke werkvormen vond jij nuttig tijdens de vorming(en) voor een doorsnee oudergroep? Duid de werkvormen aan die voor jou werkten met een plus en de werkvormen die je minder nuttig/ bruikbaar vond met een min.

Werkvorm	+ / -
Open vragen stellen	
Twee keuzes geven	
Opdelen in kleine groepjes	
Stellingenspel	
Stoplichtenspel	

Opmerkingen:

____

____

11. Was er interactie tijdens de vorming(en)?

☐ Ja, vrij veel

☐ Ja, gemiddeld

☐ soms wel/ soms niet

☐ eerder niet

☐ helemaal niet

Opmerkingen:

____

____

12. **Wat is volgens jou de ideale groepsgrootte voor Heel wat in Huis voor een doorsnee oudergroep?**

☐ minder dan 5 ouders

☐ tussen 5 en 10 ouders

☐ tussen 10 en 15 ouders

☐ meer dan 15 ouders

Opmerkingen:

____

____

13. **Andere opmerkingen/ suggesties omtrent de vormingsavond(en) kan je hieronder kwijt:**

____

____

____

____

Deel 3: Kwetsbare oudergroepen

➔ Enkel in te vullen indien je vorming(en) gaf aan een kwetsbare oudergroep.

1. **Hoeveel vormingen gaf je aan een kwetsbare oudergroep?**

   _______________vormingen

2. **Hoeveel ouders waren er aanwezig op de vorming(en)?**

   Vorming 1: _________ ouders
   Vorming 2: _________ ouders
   Vorming 3: _________ ouders

3. **Kwamen de aanwezige ouders overeen met de beoogde doelgroep?** (o.a. ouders uit de kwetsbare doelgroep, ouders met kinderen tussen leeftijd van 10-15 jaar, ouders van kinderen zonder reeds aanwezige drugproblematiek,…)

   ☐ Ja, want …____

   ____

   ☐ Neen, want …____

   ____

4. **Hoeveel tijd had je ter beschikking voor de vorming(en)?**

   ____

5. **Wat vond je van de tijd die je ter beschikking had voor de vorming(en)?**

   ☐ Veel te kort

   ☐ Iets te kort

   ☐ Net goed

   ☐ Iets te lang

   ☐ Veel te lang

Opmerkingen:

____

____

6. **Was de vormingsmap bruikbaar <u>tijdens de vormingsavond</u>?**

   ☐ Ja, zeker en vast bruikbaar

   ☐ Ja, eerder wel bruikbaar

   ☐ Soms wel/ soms niet bruikbaar

   ☐ Eerder niet bruikbaar

   ☐ Helemaal niet bruikbaar

Opmerkingen:

____

____

7. **Was de leidraad voor kwetsbare groepen voldoende afgestemd om de kwetsbare doelgroep?**

   ☐ Ja, zeer goed afgestemd op de kwetsbare doelgroep

   ☐ Ja, voldoende afgestemd op de kwetsbare doelgroep

   ☐ Soms wel/ soms niet afgestemd op de kwetsbare doelgroep

   ☐ Neen, eerder niet afgestemd op de kwetsbare doelgroep

   ☐ Neen, helemaal niet afgestemd op de kwetsbare doelgroep

8. **Heb je alle topics kunnen bespreken?**

   ☐ Ja

   ☐ Nee → duid aan welke je **<u>wel</u>** hebt **besproken** ?

      ☐ De invloed van ouders

      ☐ Communicatie

      ☐ Voorbeeldgedrag

☐ Regels en afspraken

☐ Als regels en afspraken niet gevolgd worden

9. **Was het gebruik van <u>filmpjes</u> een werkzame methodiek tijdens de vorming(en)?**

☐ Ja, zeker en vast

☐ Ja, eerder wel

☐ Soms wel/ soms

☐ Eerder niet

☐ Helemaal niet

Opmerkingen:
____
____

10. **Was het gebruik van <u>interactieve werkvormen</u> een werkzame methodiek tijdens de vorming(en)?**

☐ Ja, zeker en vast

☐ Ja, eerder wel

☐ Soms wel/ soms

☐ Eerder niet

☐ Helemaal niet

Opmerkingen:
____
____

11. **Welke werkvormen vond jij nuttig tijdens de vorming(en) voor kwetsbare ouders? Duid de werkvormen aan die voor jou werkten met een plus en de werkvormen die je minder nuttig/ bruikbaar vond met een min.**

Werkvorm	+ / -
Open vragen stellen	
Twee keuzes geven	
Opdelen in kleine groepjes	
Stellingenspel	
Stoplichtenspel	

Opmerkingen:

____

____

12. **Was er interactie tijdens de vorming(en)?**

☐ Ja, vrij veel

☐ Ja, gemiddeld

☐ soms wel/ soms niet

☐ eerder niet

☐ helemaal niet

Opmerkingen:

____

____

13. **Wat is volgens jou de ideale groepsgrootte voor Heel wat in Huis voor een kwetsbare oudergroep?**

☐ minder dan 5 ouders

☐ tussen 5 en 10 ouders

☐ tussen 10 en 15 ouders

☐ meer dan 15 ouders

Opmerkingen:

____

____

14. **Andere opmerkingen/ suggesties omtrent de vormingsavond(en) kan je hieronder kwijt:**

____
____
____
____

Bedankt voor het invullen van de vragenlijst!

Overzicht tabellen en figuren